

Doskonalenie
Kadr
Gospodarki

Indonezja

Indonezja

Indonezja

Przewodnik rynkowy
dla przedsiębiorców

Indonezja

Indonezja

Indonezja

Indonezja

POLSKA AGENCJA ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
POLISH AGENCY FOR ENTERPRISE DEVELOPMENT

KRAJOWA IZBA GOSPODARCZA
CENTRUM PROMOCJI

wyginternational
IMC Polska

PRZEDMOWA

Indonezja tak ze względu na odległość jak i słabą znajomość rynku należy do krajów z którymi mamy wysokie ujemne saldo obrotów. W ubiegłym roku polski eksport był raczej niewielki – niecałe 40 milionów dolarów, natomiast import nieco ponad 294 milionów USD. W 2007 roku polski eksport wyraźnie wzrósł, jego wartość w ciągu 7 miesięcy 2006 roku przekroczyła 32,698 mln USD przy dynamice 126,4 %. Dynamika importu jest niższa i wyniosła 112,2%. Utrzymuje się ujemne saldo w wysokości 160,324 mln USD.

Wymiana handlowa z Indonezją nie jest limitowana przepisami administracyjnymi i jak wynika z analiz tamtejszego rynku duże możliwości eksportowe mają polscy producenci sprzętu górniczego, zaawansowanych technologii i maszyn do eksploatacji złóż głębinowych. Wzrasta zainteresowanie polską ofertą na urządzenia wiertnicze, świdy, rury itd. Możliwa jest także partycypacja polskich firm w eksploracji i eksploatacji złóż. Istnieje także możliwość sprzedaży śmigłowców, cukrów, szkła, produktów mleczarskich, miodów, jaj ptasich, mleka w proszku, kazeiny, chemikaliów nieorganicznych, organicznych, nieorganicznych związków metali szlachetnych, a także produktów farmaceutycznych.

By jednak wykorzystać te możliwości potrzebne są bezpośrednie kontaktów z indonezyjskimi biznesmenami, a te jak dotąd są skromne. Wyręczają nas pośrednicy z krajów arabskich i Singapuru.

Indonezja nie należy do najspokojniejszych krajów choć władze robią wszystko by zapewnić ochronę turystom i przedsiębiorcom, dlatego nie ma realnego niebezpieczeństwa w prowadzeniu współpracy gospodarczej.

Redaktorzy niniejszego opracowania mają nadzieję, że pomoże ono, wraz z cyklem szkoleń, lepiej poznać ten rynek i ułatwi podjęcie decyzji o nawiązaniu współpracy z Indonezją.

Podziękowania

Redakcja „Przewodnika”, który służy jako nieodpłatna pomoc szkoleniowa w cyklu zajęć w ramach projektu PARP „Wsparcie rozwoju polskiego eksportu” serdecznie dziękuje za udostępnienie materiałów i danych statystycznych Panu Mateuszowi Mikołajczykowi z Wydziału Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady RP w Dżakarcie. Dziękujemy kierownikowi i pracownikom Departamentu Międzynarodowych Stosunków Dwustronnych Ministerstwa Gospodarki, oraz Instytutowi Koniunktur i Cen Ministerstwa Gospodarki.

(red.)

Spis treści:

	Przedmowa	2
1	Informacje ogólne o kraju	5
1.1	Podstawowe informacje	5
1.2	Ludność, religia i język w Indonezji	6
1.3	Klimat, warunki geograficzne oraz bogactwa naturalne	7
1.4	Polityka	8
2	Gospodarka	9
2.1	Informacje ogólne o gospodarce	9
2.2	Dane makroekonomiczne	9
2.3	Charakterystyka głównych sektorów gospodarki	12
3	System własności	14
3.1	Prawo autorskie	14
3.2	Prawo patentowe	14
3.3	Prawo o ochronie znaku towarowego	14
4	System finansowy	15
5	System podatkowy	16
5.1	Podatek dochodowy od osób fizycznych	16
5.2	Podatek dochodowy od osób prawnych	18
5.3	Podatek od wartości dodanej	19
5.4	Podatek od sprzedaży dóbr luksusowych	20
5.5	Podatek od gruntów i nieruchomości	20
5.6	Exit tax	20
5.7	Podatek akcyzowy	20
5.8	Ogólna ocena systemu podatkowego	21
6	Zakładanie działalności gospodarczej w Indonezji	22
6.1	Formy prawne zakładania działalności gospodarczej	22
6.2	Prawo pracy	27
7	Handel zagraniczny	28
7.1	Wymiana handlowa Indonezji z zagranicą w 2005 roku	28
7.2	Stosunki gospodarcze Indonezji z Unią Europejską	31
7.3	Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Indonezji w 2005 roku	28
7.4	Taryfa celna	33
7.5	Procedury celne	34
7.5	Strefy wolnocłowe oraz strefy wolnego handlu	35
7.6	Zwolnienia celna w ramach ulg inwestycyjnych	36
7.8	Logistyka dostaw	37
8	Dotychczasowa współpraca Polski i Indonezji	38
8.1	Uwarunkowania prawne	38
8.2	Współpraca Polski i Indonezji w latach 2000- 2005	39
8.3	Branże i towary o największych możliwościach eksportowych	40
8.4	Targi w Indonezji refundowane przez Ministerstwo Gospodarki	46

9	Warunki podróży i zamieszkania w Indonezji	47
9.1	Wiza, przepisy wjazdowe	47
9.2	Przepisy celne i prawne	47
9.3	Ubezpieczenie	47
9.4	Zdrowie	48
9.5	Informacje dla kierowców	48
9.6	Bezpieczeństwo	49
9.7	Religia, obyczaje	49
9.8	Przydatne adresy i informacje	50
	Źródła	51

I. Informacje ogólne o kraju

I.1 Podstawowe informacje

Republika Indonezji jest państwem wyspiarskim, położonym w Azji Południowo-Wschodniej.

Stolica: Dżakarta

Powierzchnia: 1.919,4 tys. km²

Indonezja graniczy z: Malesją i Papuą Nową Gwineą.

Największe miasta Indonezji:

- Dżakarta,
- Surabaja,
- Bandung,
- Semarang,
- Medan,
- Palembang,
- Ujung Pandang,
- Banjarmasin,
- Bandar Lampung,
- Mandao.

Walutą w Indonezji jest rupia indonezyjska (Rp, IDR). 1 rupia indonezyjska = 100 senów.
10000 IDR = ok. 4,45 zł
1 USD = 10 900 IDR

Obowiązuje system metryczny.

W Indonezji występują następujące strefy czasowe:

- GMT + 7 – Sumatra, Jawa, Zachodnia i Centralna Kalimantan,
- GMT + 8 – Bali, Nusa Tenggara, Południowa i Wschodnia Kalimantan, Sulawesi,
- GMT + 9 – Irian Jaya i Maluku.

Czasu letniego w Indonezji nie wprowadzono.

Nr kierunkowy 0062

Podział administracyjny

Pod względem administracyjnym Indonezja dzieli się na prowincje, 2 regiony specjalne i 1 dystrykt miejski.

Przynależność do międzynarodowych organizacji

Indonezja jest członkiem ONZ i afiliowanych przy niej organizacji, takich jak WHO, UNESCO, FAO a także Rady Gospodarczej i Społecznej ds. Azji i Pacyfiku (ESCAP). Należy także do Światowej Organizacji Handlu (WTO), Banku Światowego (IBRD), Międzynarodowego Funduszu Walutowego (IMF), Azjatyckiego Banku Rozwoju (ADB) i Islamskiego Banku Rozwoju (IDB). Jest członkiem następujących organizacji regionalnych: Stowarzyszenia Krajów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN), Porozumienia o Wolnym Handlu ASEAN (AFTA), Organizacji Współpracy Gospodarczej Azji i Pacyfiku (APEC), Stowarzyszenia Handlu Barterowego Azji i Pacyfiku (APCA) i Grupy 15.

Indonezja jest również stroną następujących porozumień: Stowarzyszenie Krajów Eksporterów Ropy Naftowej (OPEC), Międzynarodowa Umowa Cynowa, Stowarzyszenie Krajów Producentów Kawy (ACPC) i Międzynarodowa Umowa Kauczukowa.

1.2 Ludność, religia i język w Indonezji

Ludność

Indonezja jest krajem, w którym Jawajczycy stanowią 45% ogółu ludności, Sundajczycy 14%, Maduranie 7,5%, Malajowie 7,5%, Chińczycy 5%, inni 21%.

W Indonezji mieszka 210 milionów (2001 r.), co daje średnią gęstość zaludnienia 109 osób na 1 km². Przyrost naturalny wynosi 1,6 prom.

Średnia długość życia mężczyzny to około 66 lat, kobiety 71 lat.

Najgęściej zaludnionym obszarem jest Jawa. Około 41% ludności mieszka w miastach. Ludność aktywna zawodowo wynosi 98.812 tys. tj. 47% ogółu ludności. Pracujących jest 90.807 tys. tj. 91,9% społeczeństwa jest aktywne zawodowo. Bezrobocie wynosi 8,1%.

Religia

Wśród wierzących mieszkańców Indonezji 87% wyznaje islam, 6% protestantyzm, 3% katolicyzm, pozostali hinduizm i buddyzm. Następuje szybka islamizacja kraju. W ostatnich latach w wielu prowincjach Indonezji miały miejsce rozruchy na tle politycznym, religijnym i etnicznym.

Język

Językiem urzędowym jest język indonezyjski (bahasa indonesia). W użyciu są języki: angielski, chiński, holenderski, jawajski, sundajski i wiele języków lokalnych.

I.3 Klimat, warunki geograficzne, bogactwa naturalne

Klimat

Cała Indonezja znajduje się pod wpływem klimatu równikowego i podrównikowego. Klimat równikowy, wybitnie wilgotny, dominuje w centralnej części wyspy Borneo. W klimacie podrównikowym, wilgotnym, znajdują się małe Wyspy Sundajskie.

Średnia roczna temperatura powietrza wynosi około 27°C (na wybrzeżach 28°C, w głębi kraju 23°C, w górach 16-26°C).

Obfite opady występują przez cały rok, z maksimum przypadającym na listopad-grudzień, kwiecień-maj. Roczna suma opadów to 1 800 mm. We wschodniej Jawie wynoszą one około 1 000 mm, w górach ponad 4 000 mm.

Warunki geograficzne

Indonezja jest państwem wyspiarskim, położonym w Azji Południowo-Wschodniej. Ponad 17.500 wysp i wysepek, w tym około 6.000 zamieszkałych, położonych jest pomiędzy półwyspem Indochińskim i Australią. Powierzchnia kraju to 1.919.440 km².

Państwo zajmuje większość Archipelagu Malajskiego, w tym Wielkie Wyspy Sundajskie (Sumatrę 421 tys. km², Jawę 127 tys. km² i Celebes 189 tys. km²), Małe Wyspy Sundajskie (od Bali przez Flores po Timor), Moluki oraz kilka mniejszych archipelagów przylegających do dużych wysp. Ponadto do Indonezji należy zachodnia część Nowej Gwinei (413 km²).

Ukształtowanie terenu górzysto-wyżynne z nizinami nadbrzeżnymi. W krajobrazie wyróżniają się wulkaniczne łańcuchy górskie i bujne lasy tropikalne. W Indonezji znajduje się ponad 400 wulkanów, z których około 100 jest czynnych. Najwyższym szczytem jest Puncak Jaya.

W całej Indonezji występuje gęsta sieć rzek.

Wykorzystanie ziemi

- 62% - lasy i zarośla,
- 17% - ziemie uprawne,
- 7% - pastwiska i łąki,
- 14% - inne

Bogactwa naturalne

Węgiel kamienny, węgiel drzewny, miedź, cement, siarka, węgiel brunatny.

I.4 Polityka

Ustrój polityczny

Indonezja jest republiką parlamentarną przy dominującej pozycji organów władzy wykonawczej w systemie rządów.

Władza ustawodawcza należy do parlamentu - Izby Przedstawicieli Ludowych (Dewan Perwakilan Rakyat - DPR) składającego się z 500 deputowanych, wybieranych w wyborach powszechnych. Organem doradczym jest Konsultatywne Zgromadzenie Ludowe (Majelis Permusyawaratan Rakyat - MPR), które liczy 700 członków (500 członków Izby Przedstawicieli Ludowych, 135 przedstawicieli prowincji, 65 przedstawicieli społecznych).

Władza wykonawcza należy do rządu z prezydentem na czele. Głową państwa jest prezydent wybierany przez Konsultatywne Zgromadzenie Ludowe na 5-letnią kadencję z nieograniczonym prawem do reelekcji.

Prezydent sprawuje funkcje szefa rządu i naczelnego wodza sił zbrojnych.

Władza sędziowska należy do Sądu Najwyższego, którego członków wybiera prezydent.

Prezydentem Republiki Indonezji jest Soesilo Bambang Yudhoyono, a wiceprezydentem Muhammad Jusuf Kalla.

Największe partie polityczne w Indonezji

- PDIP – Demokratyczna Partia Walczących Indonezjczyków,
- GOLKAR – Wspólny Sekretariat Grup Funkcjonalnych,
- PKB – Partia Przebudzenia Narodowego.

Sytuacja polityczna

Podobnie jak w wielu innych rejonach świata, również w Indonezji uaktywniły się międzynarodowe islamskie ugrupowania terrorystyczne. W październiku 2002 roku w zamachu na Bali zginęło ponad 200 osób. Jedności państwa zagrażały zamieszki na tle religijnym i etnicznym (głównie na Molukach i Celebesie) oraz tendencje separatystyczne w prowincji Papua Zachodnia, a zwłaszcza w Aceh na Sumatrze. W 2004 w wyborach do parlamentu krajowego i władz ustawodawczych zwycięstwo odniósł opozycyjny Zjednoczony Sekretariat Grup Funkcjonalnych, Golkar, który pokonał rządzącą Demokratyczną Partię Indonezji — Walka, a w pierwszych w historii pierwszych, bezpośrednich wyborach prezydenckich (IX 2004) M. Sukarnoputri została pokonana przez gen. S.B. Yudhoyono, popieranego przez Golkar. U progu swej działalności nowe władze stanęły wobec katastrofy wywołanej przez tsunami (26 XII 2004), która pochłonęła w Indonezji ok. 0,25 mln ofiar (głównie w Aceh).

2. Gospodarka

2.1 Informacje ogólne o gospodarce

Sytuacja gospodarcza jest determinowana przez zyski z bogatych złóż ropy naftowej i gazu. Obszary roponośne występują głównie na Sumatrze, Jawie, Irian Jaya. Ropa naftowa jest również wydobywana z dna morskiego. Na Sumatrze występuje węgiel kamienny. Z innych zasobów naturalnych występują: boksyty, cyna, nikiel, siarka, miedź, mangan.

W przemyśle zatrudnionych jest ponad 20% mieszkańców. Główne ośrodki przemysłowe znajdują się na Jawie.

Region Azji Południowo-Wschodniej obejmuje: Brunei, Filipiny, Indonezję, Kambodżę, Laos, Malezję, Myanmar (Birmę), Singapur, Tajlandię i Wietnam. Terytorialnie i ludnościowo dominuje wyspiarska Indonezja (1,919 mln km² i 207 mln mieszkańców). Czynniki geograficzne, klimatyczne, kulturowo-cywilizacyjne i historyczne umożliwiły wykształcenie specjalnych więzi pomiędzy społecznościami zamieszkującymi ten region, opartych przede wszystkim na uwzględnianiu i tolerowaniu różnorodności, zasadniczo odmiennie niż na obszarze Azji Północno-Wschodniej.

Główne gałęzie gospodarki:

Rolnictwo, przemysł wydobywczy, przetwórstwo kauczuku, przemysł chemiczny, włókienniczy, odzieżowy, przetwórstwo spożywcze, przemysł poligraficzny, materiałów budowlanych, elektroniczny, maszynowy, wyrobów drewnianych, turystyka.

Główne towary eksportowe:

Ropa naftowa i gaz ziemny, maszyny i urządzenia mechaniczne, aparatura elektryczna, drewno i wyroby z drewna, tekstylia i wyroby tekstylne, obuwie, produkty rolno-spożywcze (kawa, herbata, kakao, przyprawy), kauczuk.

2.2 Dane makroekonomiczne

Produkt Krajowy Brutto w 2005 r.

Na wzrost PKB o 5,6% w 2005 roku, w porównaniu do 5,1% w roku 2004, największy wpływ miał, podobnie jak rok wcześniej, wzrost akumulacji kapitału – o 9,93%, a w nieco mniejszym stopniu konsumpcji sektora publicznego – o 8,06%. Kolejny rok z rzędu zmniejszył się wpływ konsumpcji indywidualnej na zwiększenie PKB. W 2005 roku wyniósł on jedynie 3,95%, podczas gdy udział eksportu netto we wzroście PKB był ponownie negatywny (- 0,5%).

W 2005 roku udział poszczególnych składników popytu w PKB przedstawiał się następująco: spożycie indywidualne – 65,4%, spożycie sektora publicznego – 8,2%, akumulacja – 22,0%, eksport towarów i usług – 33,5%, import towarów i usług – minus 29,2% (- 23,0%).

Według szacunkowych danych BPS, po stronie podaży najszybciej rosła produkcja i usługi w sektorze „transport i łączność” (udział we wzroście PKB – 0,8%) – o 13,0%, „handel, hotelarstwo i gastronomia” (1,4%) – o 8,6%, budownictwo (0,5%) – o 7,3%, „usługi finansowe i doradcze” (0,6%) – o 7,1%, „wytworzenie i zaopatrzenie w elektryczność, gaz i wodę” (jego udział we wzroście PKB jest niewielki – 0,06%) – o 6,5%, „usługi” (0,5%) – 5,2%, przetwórstwo przemysłowe (1,3%) – o 4,6%, „rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo” (0,4%) – o 2,5% oraz „górnictwo i kopalnictwo” (0,1%) – o 1,6%.

Produkt Krajowy Brutto na głowę mieszkańca wyniósł w 2005 roku 1.308 USD.

Rząd indonezyjski przewiduje, że w 2006 roku wzrost PKB będzie nieco niższy od zakładanego (6,2%) i wyniesie 5,5 – 6,0%. Prognozy Banku Indonezji są jeszcze ostrożniejsze – 5,0 – 5,7%, natomiast Bank Światowy prognozuje 5,5%. Generalnie, spodziewane jest „lustrzane odbicie” stanu gospodarki w roku 2005, gdy wzrost kwartalny spadał z 6,1% w I kwartale do 4,9% w IV kwartale. Wyniki za I kwartał, gdy wzrost gospodarczy wyniósł 4,6% (dane wstępne) częściowo potwierdzają tę tezę, choć mogą też oznaczać, że wzrost w 2006 będzie nie wyższy niż prognoza Banku Światowego.

Inflacja

Inflacja roczna w 2005 r. wyniosła 17,11% (dane Banku Indonezji), wobec 6,40% w 2004 r. Na tak silny wzrost inflacji największy wpływ miały dwukrotne podwyżki cen paliw. Pewien wpływ na wzrost inflacji miało też podwyższenie cen urzędowych na wyroby tytoniowe, wodę i opłaty drogowe.

W pierwszych miesiącach 2006 roku presja inflacyjna stopniowo się zmniejszała, dzięki czemu roczna inflacja na koniec kwietnia 2006 roku spadła do 15,40%, nadal znacznie powyżej prognozowanych na koniec roku przez Bank Indonezji 7 – 9%.

Wśród kategorii towarowych w 2005 roku ceny najszybciej rosły w następujących pozycjach: transport i komunikacja – o 44,75%, mieszkalnictwo – o 13,94%, żywność – o 13,91%, produkty spożywcze przetworzone, wyroby tytoniowe i napoje alkoholowe – o 13,71%, szkolnictwo i rekreacja – o 8,24%, odzież – o 6,92% i opieka zdrowotna – o 6,13%. Stopy procentowe w I połowie 2005 roku podnoszono stopniowo z 7,43% (oprocentowanie miesięcznych certyfikatów Banku Indonezji) na koniec 2004 roku do 8,25% na koniec czerwca 2005. Spadek kursu rupii w stosunku do USD, a następnie presja inflacyjna w wyniku podwyżki cen paliw, wymusiły znacznie szybszy wzrost stopy procentowej – do 12,75% na koniec grudnia 2005 roku. Stopę utrzymywano na tym samym poziomie w pierwszych 4 miesiącach 2006 roku.

Bilans płatniczy

Po zanotowaniu dodatniego salda w wysokości 309 milionów USD w 2004 roku, rok 2005 zamknął się negatywnym saldem w wysokości 385 mln USD. Osiągnięto deficytowe saldo pomimo pozytywnego wyniku w rachunku obrotów bieżących w wysokości 2,996 mld USD (dodatni bilans handlowy – 22,78 mld USD i rosnący deficyt w bilansie usług – minus 19,788 mld USD, przede wszystkim w sektorze ropy i gazu) oraz wysokiej nadwyżki w rachunku obrotów kapitałowych w wysokości 6,3 mld USD

w porównaniu z zaledwie 2,6 mld USD w roku 2004.

Nadwyżka na rachunku obrotów kapitałowych jest sumą nadwyżki na rachunku obrotów sektora publicznego – plus 1,184 mld USD, osiągniętą głównie w wyniku moratorium Klubu Paryskiego, oraz nadwyżki na rachunku obrotów sektora prywatnego w wysokości 5,070 mld USD. Na nadwyżkę w sektorze prywatnym złożyły się pozytywne salda BIZ i inwestycji portfelowych oraz negatywne saldo w pozycji „pozostałe inwestycje”.

Rezerwy zagraniczne

W rezultacie negatywnego salda bilansu płatniczego i interwencji Banku Indonezji na rzecz ustabilizowania kursu rupii do USD, rezerwy zagraniczne Indonezji w końcu 2005 roku zmniejszyły się w stosunku do końca grudnia 2004 z 36,2 do 34,7 mld USD. Szybki wzrost importu do Indonezji i malejące rezerwy sprawiły, że wskaźnik pokrycia importu rezerwami zmniejszył się w 2005 roku do 4,4 miesiący, z 5,6 miesiący rok wcześniej. BI ocenia, że w rękach sektora prywatnego znajduje się 18,7 miliarda USD w porównaniu z 13,4 miliarda USD rok wcześniej.

Pomoc zagraniczna i zadłużenie

Tzw. oficjalna pomoc zagraniczna w formie kredytów preferencyjnych, faktycznej pomocy bezzwrotnej i zwykłych kredytów rządowych, udzielana jest Indonezji w zdecydowanej większości przez państwa (21) i instytucje międzynarodowe (11) zrzeszone w Grupie Konsultacyjnej ds. Indonezji (CGI), koordynowanej przez Bank Światowy. Na spotkaniu CGI w styczniu 2005 roku, zadeklarowano przyznanie kredytów preferencyjnych w wysokości 2,8 mld USD oraz pomocy bezzwrotnej w wysokości 600 mln USD na sfinansowanie deficytu budżetowego. Faktycznie przekazano jedynie 1,3 mld USD, głównie pomocy multilateralnej (0,8 mld USD z Azjatyckiego Banku Rozwoju, 0,4 mld USD IBRD oraz 100 mln USD z JBIC).

Duży wpływ na zmniejszenie deficytu budżetowego miała podjęta w marcu 2005 decyzja Klubu Paryskiego o udzieleniu Indonezji moratorium na spłatę zadłużenia i kosztów obsługi do 31 grudnia 2005. Indonezja zaakceptowała warunki moratorium, i na tej podstawie spłata rat kapitałowych zadłużenia wymagalnego w 2005 roku w wysokości 1,8 mld USD oraz koszty obsługi w kwocie 0,9 mld USD, przypadające na 2005 rok, zostały rozłożone na 5 lat, z roczną karencją.

Według danych Bank Indonezji, w końcu grudnia 2005 r. całkowite zadłużenie zagraniczne Indonezji wynosiło USD 133,48 mld – 47% PKB (53,1% na koniec 2004 r.), a więc zmniejszyło o 2,59% w stosunku do zadłużenia w końcu 2004 roku.

2.3 Charakterystyka głównych sektorów gospodarki

Najważniejsze gałęzie przemysłu

Energetyka

Indonezja (członek OPEC), odgrywa ważną rolę w funkcjonowaniu światowego systemu energetycznego. Jest jednym z największych producentów ropy naftowej i gazu na świecie.

System energetyczny Indonezji oparty jest głównie na trzech podstawowych surowcach naturalnych: węglu kamiennym, ropie naftowej i gazie ziemnym (około 80% energii uzyskiwane jest na bazie ww. surowców). Blisko 20% energii uzyskiwane jest z tzw. źródeł odnawialnych (elektrownie wodne, geotermiczne, słoneczne oraz z biomasy).

Rezerwy gazu naturalnego szacowane są na 92,5 tryliona stóp sześciennych (tcf).

Indonezja jest również znaczącym producentem węgla kamiennego. Rezerwy tego minerału szacowane są na 5,75 miliarda ton. Udział energetyki wodnej i geotermicznej w całkowitej produkcji energii w Indonezji obliczany jest na blisko 20%.

Indonezja posiada ogromny potencjał w zakresie produkcji energii ze źródeł odnawialnych. Całkowity potencjał szacowany jest na blisko 150.000 MW.

Ropa naftowa

Większość potwierdzonych rezerw ropy naftowej zlokalizowana jest na lądzie. Główne złoża znajdują się na Sumatrze Centralnej (pola naftowe Duri i Minas). Największe złoża szelfowe offshore znajdują się natomiast w rejonie północno zachodniej Jawy, Kalimantanie Wschodnim i na morzu Natuna. Jakość indonezyjskiej ropy naftowej jest bardzo zróżnicowana. Większość surowca posiada współczynnik ciężkości pomiędzy 22o a 37o, według normy American Petroleum Institute. Główne gatunki eksportowe to Sumatra Light lub Minas, o współczynniku 35o i cięższy gatunek zwany Duri, o współczynniku 22o.

W ostatnich dwóch latach produkcja ropy naftowej, ograniczona przez limity OPEC, wykazywała tendencję spadkową. W głównej mierze wynikało to z wyczerpania surowca w rejonie starych złóż i braku nowych inwestycji. Wprawdzie spadek produkcji został częściowo zahamowany poprzez wydobycie ropy z nowych, małych instalacji, to jednak Indonezja zmuszona została do podpisania nowych kontraktów na eksplorację złóż.

Indonezja posiada 8 rafinerii o zdolności przerobu 992.745 baryłek dziennie. Największa z nich to Cilacap o zdolności przerobu 348.000 baryłek dziennie.

Gaz naturalny

Większość złóż gazu znajduje się na polu Arun na Sumatrze Północnej, Badak na Kalimantanie Wschodnim, małych polach na szelfie w okolicach Jawy, w Irianie Zachodnim oraz największym w Południowo Wschodniej Azji polu naftowym - Natuna D-Alpha. Większość produkowanego w Indonezji gazu przeznaczona jest na eksport, a krajowa sieć dystrybucji nie jest odpowiednio rozbudowana.

Węgiel kamienny

Indonezja należy do czołowych producentów węgla kamiennego na świecie. Według szacunków Ministerstwa Górnictwa i Energetyki, pokłady węgla znajdujące się na terenie Indonezji oceniane są na blisko 40 miliardów ton. I 1,5 miliarda ton już zbadano i sklasyfikowano, a pozostałe zasoby stanowią jedynie dane szacunkowe. Zasoby węgla posiadającego wartość handlową szacowane są na blisko sześć miliardów ton. Główne złoża węgla kamiennego znajdują się na Sumatrze (blisko 2/3 całkowitych zasobów), Kalimantanie, Zachodniej Jawie oraz Sulawesie. Na Sumatrze największe pokłady znajdują się w rejonie miejscowości Tanjung Enim i są eksploatowane przez państwową kopalnię PT. Tambang Batubara Bukit Asam. Węgiel znajdujący się na Kalimantanie, charakteryzujący się jednocześnie najlepszą jakością handlową, eksploatowany jest przez prywatnych kontraktorów. Głównym producentem węgla w tym regionie jest PT. Kaltim Prima Coal. Złoża węgla kamiennego w Indonezji określane są jako stosunkowo młode. Większość z nich klasyfikowana jest jako węgiel lignitowy (59%), podbitumiczny (27%) i bitumiczny (14%). Antracyt stanowi 0,5% całkowitych zasobów.

Alternatywne źródła pozyskiwania energii

Największy, blisko 12% udział w całkowitej produkcji energii w Indonezji, ma sektor wytwarzający energię z małych elektrowni wodnych. Największe realizowane projekty znajdują się na Jawie (Jalok&TIM, Ubrug, Lamajan) Kalimantanie Zachodnim (P. Kembayung), Molukach (Isal), Lampungu (Batutegi). Najwięcej projektów realizowanych jest na Sulawesie (około 30 projektów o wydajności od 0,2 MW do 22,3 MW). 5% energii wytwarzane jest w dużych elektrowniach wodnych, a około 4% pochodzi ze źródeł geotermicznych. Potencjał energetyki wodnej szacowany jest na 76.000 MW (obecnie wynosi on 3.900 MW). W okresie ostatnich 20 lat zdolności produkcyjne energetyki geotermicznej osiągnęły wielkość 787 MW z całkowitego potencjału 20.000 MW. Największe rezerwy energii geotermicznej znajdują się w rejonie Sumatry (Sarulla), Jawy i Bali (Wayang Windhu i Dieng). Pozyskiwanie energii z biomasy stanowi obecnie jedynie 0,6% całkowitej produkcji energii Indonezji, ale potencjał wynosi blisko 50.000 MW.

Rolnictwo

Ze względu na sprzyjające warunki naturalne, całoroczny okres wegetacji, gospodarka rolna Indonezji ma dobre warunki do rozwoju. W rolnictwie kraju zaznacza się tendencja do rozwoju upraw roślin przemysłowych. Do najważniejszych zalicza się: kaczuk, palma kokosowa, palma oleista, drzewa chinowe, kawa, herbata, kakao, pieprz. Indonezja należy do światowej czołówki producentów kuczuku naturalnego.

Podstawowym zbożem produkowanym w Indonezji jest ryż. Ponadto uprawia się kukurydzę, bataty i maniok. Produkcja zwierzęca ma zdecydowanie drugorzędny charakter. Większość hodowanych zwierząt, głównie bydła, wykorzystuje się jako siłę pociągową.

3. System własności

3.1 Prawo autorskie

Indonezja jest członkiem Międzynarodowej Organizacji Praw Autorskich (WIPO) oraz stroną konwencji paryskiej o ochronie praw autorskich. W 1997 roku Indonezja wprowadziła poprawki do obowiązującego prawa o ochronie praw autorskich, które zbliżyły unormowania do prawa międzynarodowego.

Aktualnie obowiązujące przepisy definiują użytkowanie programów komputerowych oraz produkcji filmowych i audiowizualnych, jako wykorzystywanie dzieł literackich. Dlatego też, w przypadku nielegalnego kopiowania produktów i programów komputerowych, mają zastosowanie przepisy o ochronie praw do dzieł literackich.

Prawo ustanawia również licencje, prawo do ochrony nagrań i produkcji muzycznych. Okres ochrony praw autorskich został wydłużony do 50 lat.

Kary finansowe za nielegalne wykorzystywanie zostały zwiększone do kwoty 300.000.000 rupii indonezyjskich, natomiast kara pozbawienia wolności została zwiększona do siedmiu lat. W praktyce w dalszym ciągu przepisy o prawie autorskim są notorycznie łamane.

Pirackie kopie programów komputerowych lub produkcji filmowych są ogólnie dostępne za równowartość około 2-3 USD.

3.2 Prawo patentowe

W sierpniu 2001 roku Indonezja wprowadziła nowe, jednolite prawo patentowe (ustawa nr 14/2001), które zastąpiło dotychczas obowiązujące przepisy w tym zakresie (trzy odrębne ustawy). Wraz z uchwaleniem nowych przepisów wykonawczych ustanowiono niezależną komisję arbitrażową do rozwiązywania wszelkich sporów z zakresu praw patentowych.

Nowe prawo przewiduje ponadto m.in.: 20 letni okres ochronny dla wynalazków z możliwością przedłużenia go o kolejne 2 lata, rozpatrywanie spraw spornych przed sądem handlowym (poprzednio przed sądem cywilnym) oraz zwiększoną do 50.000 USD karę za naruszenie prawa patentowego. Warunkiem uzyskania patentu jest jego użytkowanie lub produkcja w Indonezji. Patent może zostać anulowany jedynie w przypadku nie opłacenia rocznej składki.

3.3 Prawo o ochronie znaku towarowego

Podobnie jak w przypadku prawa patentowego, w sierpniu 2001 roku dokonano konsolidacji przepisów o ochronie znaku towarowego (ustawa nr 15/2001 z dnia 1 sierpnia 2001 r.).

W przypadku prawa o ochronie znaku towarowego kwota kary za bezprawne używanie znaku handlowego podniesiona została do wysokości 95.000 USD. W celu określenia przynależności znaku towarowego przyjęto kryterium daty jego rejestracji,

a nie okresu użytkowania danego wyrobu na rynku. Postępowania sądowe o ochronę znaku towarowego są długotrwałe, a inwestorzy zagraniczni w dalszym ciągu skarżą się na nierzetelność i opieszałość urzędników. Dodatkowym utrudnieniem jest wymóg złożenia sprawy o ochronę znaku towarowego do sądu przed upływem pięciu lat od chwili bezprawnego zarejestrowania danego znaku towarowego przez inny podmiot gospodarczy. Wymóg ten przy braku przejrzystości dokumentów sądowych i niejasnych procedurach z tym związanych, jest trudny do spełnienia.

4. System finansowy

Agencja Nadzoru Rynku Kapitałowego (BAPEPAM) nadzoruje, reguluje i monitoruje działalność indonezyjskich rynków kapitałowych oraz chroni interesy inwestycji publicznych. W Indonezji funkcjonują dwie giełdy papierów wartościowych: The Jakarta Stock Exchange (JSX), w Dżakarcie oraz The Surabaya Stock Exchange (SSX).

W czerwcu 2000 r. wprowadzono nowe przepisy regulujące działalność na rynku kapitałowym. Przedmiotowe regulacje wprowadzają m.in: funkcjonowanie komisji ds. obrotu na rynku głównym oraz komisji ds. obrotu na rynku spółek rozwijających się oraz nakładają na spółki wymóg stosowania procedur dobrego zarządzania firmą. Stosownie do aktualnych przepisów, spółki dopuszczone do obrotu publicznego klasyfikowane są w dwóch grupach:

- notowane na rynku głównym - firmy wykazujące zysk z działalności gospodarczej i posiadające ugruntowaną pozycję na rynku,
- notowane na rynku spółek rozwijających się - firmy, które mają dobre perspektywy rozwoju, ale nie wykazują jeszcze bieżących zysków.

Warunki kwalifikujące firmę do notowania na rynku głównym są następujące:

- minimum jeden milion akcji w obrocie publicznym,
- minimum 200 akcjonariuszy,
- zysk operacyjny oraz zysk netto za ostatnie dwa okresy obrachunkowe,
- wartość aktywów - minimum 30 miliardów rupii indonezyjskich oraz co najmniej 3 miliardy kapitału zakładowego.

The Jakarta Stock Exchange posiada porozumienie z The Amsterdam Exchange (AEX) o wspólnych notowaniach spółek. Spółki notowane na giełdzie w Dżakarcie, są automatycznie notowane na giełdzie w Amsterdamie.

5. System podatkowy

Indonezyjski system podatkowy nakłada na obywateli obowiązek płacenia podatków, klasyfikowanych w trzech kategoriach:

- Podatki krajowe “state taxes”,
- Podatki regionalne,
- Cła importowe, podatek eksportowy i podatek akcyzowy.

Do grupy podatków krajowych “state taxes” zalicza się: podatek dochodowy od osób fizycznych, podatek dochodowy od osób prawnych, podatek od wartości dodanej (VAT), podatek od sprzedaży dóbr luksusowych, opłatę skarbową, podatek od gruntów i nieruchomości oraz “exit tax” (podatek płacony przy każdorazowym wyjeździe z kraju).

Do grupy podatków regionalnych należą: podatek inwestycyjny “development tax” (pobierany w hotelach i restauracjach), podatek od użytkowania wód naturalnych, podatek od wydobywania surowców mineralnych, podatek komunikacyjny, oraz inne, np. podatek od posiadania gospodarstwa domowego, podatek drogowy, podatek od reklamy, podatek od działalności rozrywkowej, podatek od posiadania odbiorników radiowo-telewizyjnych. Podatki regionalne pobierane są bezpośrednio w danej prowincji. Część poborów przeznaczana jest na rozwój prowincji (np. 30% poborów z tytułu podatku komunikacyjnego oraz 70 % poborów z tytułu podatku od użytkowania wód naturalnych), pozostałe kwoty przekazywane są organom centralnym. Zasady dystrybucji środków finansowych wewnątrz prowincji regulowane są przepisami danej prowincji. W trzeciej grupie podatkowej znajdują się: podatek eksportowy, cła importowe oraz podatek akcyzowy.

Rok fiskalny w Indonezji pokrywa się z rokiem kalendarzowym. Ustawa dopuszcza pewne odstępstwa w tym zakresie.

Ustawa podatkowa, wprowadzona w lipcu 2000 roku, w sposób znaczący zmieniła dotychczasowe przepisy podatkowe. Zmienione zostały progi podatkowe podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych, dokonano dywersyfikacji stawek podatku dochodowego, a także podwyższono jego górną granicę. W nowej ustawie rozszerzono klasyfikację płatników podatku, zmieniono zasady udzielania tzw. wakacji podatkowych, wprowadzono ulgi dla zadłużonych przedsiębiorstw.

Tym niemniej wiele przepisów w dalszym ciągu jest niespójnych, a ich interpretacja dość dowolna.

5.1 Podatek dochodowy od osób fizycznych

W przypadku podatku dochodowego od osób fizycznych prawo indonezyjskie wyróżnia dwie grupy podatników: “rezydentów” - osoby przebywające w Indonezji ponad 183 dni w dowolnym, 12-miesięcznym okresie czasu) lub zamierzające osiedlić się na stałe w Indonezji oraz tzw. “nierezydentów” - przebywających w kraju nie dłużej niż 183 dni.

Obywatele zagraniczni, stanowiący personel zagranicznych misji dyplomatycznych lub oficjalnych organizacji międzynarodowych, spełniający kryteria określone w ustawie nr 574/KMK.04.2000 nie podlegają ustawie podatkowej. W przypadku obywateli krajów będących stroną umowy wzajemnej o unikaniu podwójnego opodatkowania miejsce, w którym podatek jest należny określają warunki umowy zawartej pomiędzy krajami. Indonezja zawarła taką umowę z ponad 30 krajami, w tym również z Polską. W przypadku osób fizycznych, osiągających wynagrodzenie z tytułu wykonywanej pracy, podatek potrącany jest automatycznie z pensji. Osoby prowadzące indywidualną działalność gospodarczą lub osoby, które posiadają kilka źródeł przychodów, odprowadzają podatki również w cyklu miesięcznym. Od stycznia 2001 wszystkie osoby fizyczne, których przychody przekroczą w danym roku określony próg podatkowy (kwota przychodów, od której pobierana jest zaliczka na poczet podatku dochodowego) zobowiązana jest do wypełnienia stosownej deklaracji podatkowej (formularz SPT 1770). Aktualna skala podatkowa przedstawia się następująco:

Wysokość osiągniętych przychodów rocznych stawka podatkowa

do kwoty 25.000.000,-				5 %
od 25.000.000,-	do	50.000.000,-		10 %
od 50.000.000,-	do	100.000.000,-		15 %
od 100.000.000,-	do	200.000.000,-		25 %
powyżej		200.000.000,-		35 %

Roczne przychody, które nie przekraczają kwoty 2.880.000 rupii indonezyjskich są zwolnione od podatku. Roczne zeznanie podatkowe (formularz SPT 1770), za poprzedni rok podatkowy, powinno zostać złożone do 31 marca, a należny podatek powinien zostać zapłacony do 25 marca.

Przychody osób - tzw. "nierezydentów" - opodatkowane są 20% liniowym podatkiem od dochodów brutto. W przypadku ww. podatku mają zastosowanie przepisy umów o unikaniu wzajemnego opodatkowania.

Warunkiem skorzystania z preferencji jest przedstawienie indonezyjskiemu płatnikowi dokumentu potwierdzającego miejsce tzw. przynależności podatkowej.

Podatnicy mają prawo do następujących odpisów podatkowych:

- Od dochodów uzyskanych z tytułu wynagrodzenia za pracę - w wysokości 5% dochodu brutto (nie więcej niż 1.296.000 rupii indonezyjskich) oraz udokumentowanych wpłat na fundusz emerytalny.
- Osoba fizyczna jest również uprawniona do tzw. ulgi rodzinnej. Kwota ulgi rodzinnej zależy od ilości osób będących na utrzymaniu podatnika i wynosi maksymalnie 4.320.000 rupii indonezyjskich.

Prawo indonezyjskie nie przewiduje innych odpisów podatkowych.

W szczególnych przypadkach prawo indonezyjskie dopuszcza następujące odstępstwa od wyżej wymienionych zasad:

- aporty rzeczowe nie są przedmiotem opodatkowania, chyba że zostały wniesione przez podmiot, który nie podlega indonezyjskiemu prawu podatkowemu (np. przedstawicielstwo zagranicznej firmy)
- przychody z oprocentowania lokat bankowych są opodatkowane 20% podatkiem, pobieranym na koniec roku obrachunkowego. Podobne rozwiązanie ma miejsce w przypadku: przychodów z tytułu najmu gruntu i nieruchomości (10% od przychodów brutto), przychodu z obrotu papierami wartościowymi (0,1% od przychodów brutto i 0,5% od sprzedaży akcji założycielskich) oraz podatku od sprzedaży gruntów i nieruchomości (5% od przychodów brutto).

Zagraniczni rezydenci zobligowani są do zarejestrowania we właściwym urzędzie podatkowym "BADORA" i składania rocznych zeznań podatkowych. Celem zwiększenia wpływów z tytułu należnych podatków w przypadku niektórych transakcji, Indonezja wprowadziła rozbudowany system automatycznego pobierania podatków w formie zaliczki na poczet należnego podatku oraz w postaci podatku końcowego, według niżej wymienionych stawek procentowych:

- 6%- wynajem gruntu i nieruchomości dla firm i stałych organizacji (podatek końcowy) wynajem i inne płatności z tytułu użytkowania własności, inne niż grunty i nieruchomości, opłaty wyrównawcze z tytułu wykonania usług technicznych i ogólnego zarządu,
- 7,5% opłaty wyrównawcze przy świadczeniu usług specjalistycznych, z włączeniem porad prawnych i doradztwa podatkowego,
- 10% wynajem gruntów i nieruchomości dla osób fizycznych (podatek końcowy) 15% dywidendy płatne osobom fizycznym, odsetki oraz tantiemy (royalties).

5.2 Podatek dochodowy od osób prawnych

Osoby prawne, dla celów podatkowych klasyfikowane są jako "rezydenci" oraz tzw. "nierezydenci". Czynnikiem określającym status podatnika jest miejsce zarejestrowania działalności gospodarczej.

Rezydenci zobligowani są do płacenia podatku od całości przychodów, krajowych i zagranicznych. Osoby prawne nieposiadające statutu rezydenta płacą podatki tylko od dochodów osiągniętych na terenie Indonezji.

W przypadku stałych przedstawicielstw np. filia firmy zagranicznej, opodatkowaniu podlegają: dochody osiągnięte z działalności gospodarczej oraz majątku będącego ich własnością, dochody firmy macierzystej osiągnięte z działalności na terenie Indonezji (działalność zgodna z profilem działalności stałego przedstawicielstwa z siedzibą w Indonezji) oraz inne dochody osiągane przez firmę macierzystą mające związek z działalnością w Indonezji (dywidendy, odsetki, tantiemy, wynajem nieruchomości, etc.).

Podatek odprowadzany jest przez firmy miesięcznie, do 15 dnia miesiąca. Każda należność podatkowa, wykazana na koniec roku podatkowego, musi być zapłacona do 25 marca roku następnego.

Indonezyjskie prawo podatkowe dopuszcza następujące odpisy podatkowe:

- wydatki ponoszone w związku osiągniętym przychodem, za wyjątkiem rzeczy stanowiących przychód/korzyść osób prywatnych,
- rezerwy tworzone na poczet przyszłych strat z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej,
- wydatki ponoszone na rozwój, szkolenie i badania naukowe,
- odpisy amortyzacyjne - podmiot gospodarczy może dokonywać odpisów liniowo (dla okresu krótszego niż 20 lat) lub metodą tzw. "double declining balance" (za wyjątkiem nieruchomości). Przyjęta metoda musi być zgłoszona przez podatnika do właściwego organu podatkowego. Dokładne stawki amortyzacyjne dostępne są na żądanie,
- straty z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej (strata z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej może być wykazywana przez okres 5 lat, lub w przypadku działalności gospodarczej o szczególnym znaczeniu dla gospodarki kraju - np. tereny słabo rozwinięte gospodarczo, restrukturyzowane przedsiębiorstwa - przez okres 10 lat).

Stawki podatku dochodowego od osób prawnych kształtują się następująco:

10%	przy dochodach do 50.000.000 rupii indonezyjskich
15%	przy dochodach pomiędzy 50.000.000 a 100.000.000 rupii indonezyjskich
30%	przy dochodach powyżej 100.000.000 rupii indonezyjskich

5.3 Podatek od wartości dodanej (VAT)

W większości przypadków stawka podatku VAT dla towarów i usług w Indonezji wynosi 10%. Prawo indonezyjskie dopuszcza możliwość zmiany podatku VAT. W zależności od decyzji rządu, wartość podatku powinna się zawierać w przedziale od 5% do 15%. Podatek jest pobierany przez tzw. "płatników VAT" tj. firmy uprawnione do pobierania i rozliczania podatku VAT (w systemie miesięcznym).

Prawo indonezyjskie wyróżnia grupę produktów i usług zwolnionych z podatku VAT m.in: ropa naftowa, ryż, opieka zdrowotna, usługi bankowe i ubezpieczeniowe, edukacja, transport publiczny etc.

Firmy produkujące dobra powszechnego użytku, których przychody są mniejsze niż 180.000.000 rupii indonezyjskich (usługi) oraz 360.000.000 rupii indonezyjskich (produkty), mogą zostać zwolnione z obowiązku naliczania podatku VAT.

Podobnie jak w przypadku polskich regulacji towary eksportowane zwolnione są z podatku VAT.

5.4 Podatek od sprzedaży dóbr luksusowych

Sprzedaż dóbr luksusowych w Indonezji obciążona jest podatkiem od luksusu, wynoszącym od 10% do 75 %. W ostatnim okresie doszło do znacznej podwyżki stawek podatkowych (poprzednio maksymalna stawka wynosiła 50%). Najwyższa, 75% stawka podatkowa dotyczy m.in: samochodów o pojemności powyżej 3.500 cm³, likierów i win, luksusowych jachtów oraz biżuterii i pereł.

5.5 Podatek od gruntów i nieruchomości

Aktualna stawka podatku wynosi 0,1% wartości sprzedaży gruntu lub nieruchomości. Wyjątek stanowi sprzedaż nieruchomości, których wartość przekracza miliard rupii indonezyjskich. Przy tego typu transakcjach stawka wynosi 0,2% wartości sprzedaży. Sprzedaż nieruchomości, których wartość nie przekracza 8.000.000 rupii indonezyjskich, zwolniona jest z obowiązku opłacenia podatku.

5.6 "Exit tax"

Jest to podatek płacony przez rezydentów oraz zagraniczne podmioty, przebywające w Indonezji, bez względu na fakt czy opuszczają kraj, czy też wyjeżdżają tymczasowo. Stawka podatku wynosi aktualnie 1.000.000 rupii indonezyjskich przy wyjeździe drogą lotniczą, 500.000 rupii indonezyjskich w przypadku drogi morskiej oraz 250.000 rupii indonezyjskich przy opuszczaniu kraju drogą lądową. Przedmiotowy podatek odlicza się od kwoty podatku należnego z tytułu osiągniętych w danym roku przychodów.

5.7 Podatek akcyzowy

Podatek akcyzowy pobierany jest przy obrocie niżej wymienionymi substancjami i produktami:

- etanol, jego pochodne oraz produkty zawierające etanol,
- napoje alkoholowe,
- papierosy i wyroby tytoniowe

W przypadku importu towarów objętych obowiązkiem zapłaty podatku akcyzowego, akcyza płacona jest w chwili wprowadzenia towaru na indonezyjski obszar celny i wynosi ona 250% wartości celnej towaru powiększonej o należne cło importowe lub 55% ceny detalicznej gotowego produktu.

Dla etanolu krajowego lub importowanego akcyza wynosi 2.500 rupii indonezyjskich za litr. W przypadku substancji stanowiących koncentrat etanolu, akcyza wynosi 25.000 rupii indonezyjskich za litr.

W przypadku obrotu towarami wewnątrz Indonezji akcyza płacona jest w chwili sprzedaży towaru przez producenta i wynosi 250% ceny gotowego produktu (cena loco zakład produkcyjny) lub 55% ceny detalicznej (rynkowej).

Płatność akcyzy może zostać dokonana w formie gotówkowej lub umieszczenia znaczków akcyzowych na gotowych produktach. W przypadku alkoholu etylowego płatności podatku akcyzowego dokonuje się w formie gotówkowej, zaś przy wyrobach tytoniowych w formie znaczków akcyzowych.

Prawo indonezyjskie dopuszcza zwolnienia z obowiązku opłacenia podatku akcyzowego dla niżej wymienionych produktów i substancji:

- tytoń uprawiany w Indonezji, który nie jest przeznaczony dla celów komercyjnych,
- napoje zawierające alkohol etylowy, otrzymane w wyniku procesu prostej fermentacji lub destylacji, wytworzone przez obywateli indonezyjskich, który nie jest przeznaczony dla celów komercyjnych,
- towary objęte procedurą tranzytową,
- towary eksportowane,
- towary zakupione przez fabrykę do celów produkcyjnych.

5.8 Ogólna ocena systemu podatkowego

System podatkowy w Indonezji jest skomplikowany, a jego właściwa interpretacja przysparza zarówno urzędnikom, jak również obywatelom wiele problemów.

Celem prawidłowej interpretacji przepisów ustawy podatkowej Ministerstwo Finansów wydało w ostatnim okresie szereg regulacji, okólników i nieformalnych interpretacji przepisów, co zdaniem niezależnych audytorów jeszcze bardziej skomplikowało egzekwowanie należności podatkowych.

Wiele problemów, szczególnie dotyczących obcokrajowców, w dalszym ciągu pozostaje nierozwiązanych i powoduje znaczne utrudnienia w funkcjonowaniu administracji podatkowej, m.in.: przepisy dotyczące opodatkowania strat z tytułu tzw. pasywnych źródeł przychodu (straty kapitałowe, straty z tytułu wynajmu gruntu i nieruchomości), zróżnicowanie przepisów odnośnie opodatkowania przychodów z wynajmu dla obywateli krajowych i zagranicznych, obowiązek miesięcznego rozliczania podatku (nieregularne źródła przychodu), brak angielskiej wersji formularzy podatkowych dla obcokrajowców, obowiązek rozliczania przychodów w walucie indonezyjskiej (wiele zagranicznych korporacji wypłaca wynagrodzenia w walucie obcej). Ściągalność podatków bezpośrednich w Indonezji jest bardzo opóźniona i procentowo niewielka. Dlatego też, rząd wprowadził bardzo rozbudowany system podatków pośrednich, których zadaniem jest zapewnienie odpowiednich wpływów budżetowych.

Rozbudowana administracja podatkowa oraz powszechna korupcja urzędników państwowych stanowią dodatkowe zagrożenie dla funkcjonowania systemu podatkowego i powodują bardzo "elastyczną" interpretację przepisów podatkowych oraz brak jednolitych zasad w ściąganiu podatków od obcokrajowców i obywateli indonezyjskich.

6. Zakładanie działalności gospodarczej w Indonezji

6.1 Formy prawne działalności gospodarczej

Podstawowymi jednostkami administracji publicznej, regulującymi podejmowanie działalności gospodarczej w Indonezji są:

- Rada Koordynacyjna ds. Inwestycji - BKPM (Badan Koordinasi Perneraman Modal)

Wszystkie nowe inwestycje, za wyjątkiem inwestycji w sektorze górnictwa naftowego i gazownictwa, bankowości oraz usług finansowych, wymagają wstępnej zgody Rady Koordynacyjnej ds. Inwestycji (BKPM). BKPM została powołana do negocjowania i zatwierdzania inwestycji kapitałowych w imieniu poszczególnych ministerstw, od momentu złożenia aplikacji, do chwili wdrożenia projektu inwestycyjnego. BKPM monitoruje również w późniejszym okresie, czy prowadzona działalność odpowiada warunkom zawartym w aplikacji. Inwestor samodzielnie negocjuje z BKPM wszelkie zgody, licencje w zakresie rozpoczęcia inwestycji i jej późniejszych modyfikacji. BKPM próbuje również przyznanie ulg podatkowych oraz wszelkich innych preferencji, przeznaczonych dla inwestorów zagranicznych.

- Ministerstwo Górnictwa i Energetyki, Departament ds. Górnictwa Naftowego i Gazownictwa, które wydaje zgody na inwestycje w sektorze górnictwa naftowego i gazownictwa.
- Bank Indonesia, bank odpowiedzialny za regulowanie i administrowanie systemu bankowego i politykę monetarną. Wszelkie inwestycje zagraniczne wymagają zgody Banku Indonesia,
- Agencja Nadzoru Rynku Kapitałowego. Komisja próbuje wnioski firm, zamierzających sprzedać swoje udziały za pośrednictwem rynku kapitałowego,
- Komisja ds. obrotu papierami wartościowymi i transakcji gotówkowych. Instytucja jest odpowiedzialna za administrowanie obrotem papierami wartościowymi oraz transfery gotówki,
- Ministerstwo Finansów, odpowiedzialne za wydawanie licencji na świadczenie usług bankowych oraz innych usług finansowych, nie związanych z bankowością.

Indonezyjski kodeks handlowy został zatwierdzony przez parlament w 1996 roku i z pewnymi późniejszymi poprawkami stanowi obecnie podstawę do tworzenia podmiotów gospodarczych w Indonezji. Działalność gospodarcza może być podejmowana przez zagranicznych inwestorów w formie spółki ze 100% udziałem kapitału zagranicznego lub też spółki joint-venture pomiędzy zagranicznym inwestorem a stroną indonezyjską.

Przed rozpoczęciem procedury rejestracji spółki inwestor zagraniczny zobligowany jest do sprawdzenia czy profil przyszłej działalności nie znajduje się na tzw. "liście negatywnej". Lista negatywna stanowi wykaz dziedzin gospodarki indonezyjskiej niedostępnych dla inwestorów zagranicznych oraz dziedzin, w których ich działalność jest ograniczona.

Kolejnym krokiem jest sprawdzenie, czy obszar przyszłej działalności nie jest zarezerwowany tylko i wyłącznie dla małych przedsiębiorstw indonezyjskich (według prawa indonezyjskiego, za małe przedsiębiorstwa uważa się spółki, których wartość aktywów nie przekracza 200.000.000 rupii indonezyjskich oraz maksymalne roczne przychody ze sprzedaży nie przekraczają 1.000.000.000 rupii indonezyjskich). Należy również sprawdzić, czy w przypadku zamierzonej działalności nie obowiązują inne, specjalne ograniczenia rządowe.

W zależności od profilu działalności oraz obranej strategii rynkowej, w Indonezji wyróżniamy następujące formy prawne działalności gospodarczej, przewidziane dla inwestorów zagranicznych.

Spółka joint-venture

Jest formą prawną inwestycji zagranicznej "penanaman modal asing" (PMA), wymagana przez prawo indonezyjskie, w przypadku podejmowania bezpośredniej działalności gospodarczej przez inwestorów zagranicznych. Przyjmuje ona strukturę spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (Perseroan Terbatas - PT). Spółka może stanowić własność prywatną lub może być notowana na giełdzie papierów wartościowych.

Co najmniej 5% udziałów w spółce joint-venture musi zostać objęta przez podmiot indonezyjski. Bezpośrednia inwestycja zagraniczna nazywana jest w Indonezji "PMA" (Penanaman Modal Asing). Spółka joint-venture przyjmuje formę prawną spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (Perseroan Terbatas PT.), której siedziba musi znajdować się na terenie Indonezji i jest ona rejestrowana według prawa indonezyjskiego.

W zależności od struktury własności wyróżniamy:

- Spółkę joint-venture pomiędzy zagranicznym inwestorem, a partnerem indonezyjskim. Każda ze stron umowy spółki musi posiadać osobowość prawną (osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą lub osoba prawna) Minimalny udział strony indonezyjskiej wynosi 5 %. Rząd przyznaje stałą licencję gospodarczą na okres 30 lat (po uzyskaniu zgody Rady Koordynacyjnej ds. Inwestycji wydawana jest tymczasowa licencja ważna przez okres trzech lat, tym niemniej wymagane jest posiadanie stałej licencji na prowadzenie działalności gospodarczej). Licencja może być przedłużona na okres kolejnych 30 lat, jeśli zachodzi taka konieczność i jeśli inwestor wywiązuje się ze swoich zobowiązań inwestycyjnych. Udział inwestorów zagranicznych w niektórych sektorach gospodarki wymaga kooperacji z partnerem indonezyjskim m.in.: publiczne usługi telekomunikacyjne, produkcja wody pitnej, hodowla ryb etc.,

- Spółkę joint-venture z 51% udziałem partnera indonezyjskiego lub spółki, w których strona indonezyjska posiada 45% akcji, a pozostałe 20% akcji dopuszczone zostało do obrotu na giełdzie papierów wartościowych
- Spółkę ze 100% udziałem kapitału zagranicznego. Inwestor zagraniczny zobligowany jest do przekazania części udziałów stronie indonezyjskiej w ciągu 15 lat od daty utworzenia spółki. Spółki ze 100% udziałem kapitału zagranicznego zobligowane są do posiadania, co najmniej dwóch udziałowców. Udziałowcami mogą być zarówno dwie osoby fizyczne, dwie osoby prawne lub dowolna kombinacja powyższych. Spółka ze 100% udziałem kapitału zagranicznego przyjmuje formę prawną spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, której siedziba musi znajdować się na terenie Indonezji i musi być rejestrowana według prawa indonezyjskiego,
- Spółka handlowa inna niż joint-venture - Udział zagranicznych inwestorów
- w indonezyjskich spółkach, w formie innej niż joint-venture, jest jedynie teoretyczny i w praktyce tego typu formy prawne nie występują w Indonezji.

Tego typu spółki, przy podejmowaniu określonych czynności prawnych, traktowane są jako spółki krajowe. Pozwala to spółce dokonywać dystrybucji swoich własnych produktów i finansować bieżącą działalność krótkoterminowym kapitałem krajowym, w formie kredytów zaciąganych w państwowych bankach indonezyjskich.

Procedura założenia spółki joint-venture

Obcokrajowiec lub firma zagraniczna może założyć spółkę joint-venture, tylko i wyłącznie po uzyskaniu zgody Rady Koordynacyjnej ds. Inwestycji - BKPM (Badan Koordinasi Penanaman Modal), według schematu i zasad określonych dla inwestycji zagranicznych w Indonezji. Specjalne procedury, warunkujące podejmowanie działalności przez zagranicznych inwestorów zawarte są w informatorze rządowym (Petunjuk Teknis Pelaksanaan Penanaman Modal/PTPPM).

Decyzja o rozpoczęciu działalności może zostać wydana przez Radę Koordynacyjną ds. Inwestycji BKPM (Badan Koordinasi Penanaman Modal) w Dżakarcie, Radę Koordynacyjną ds. Inwestycji danej prowincji lub poprzez indonezyjskie placówki zagraniczne (ambasady, konsulaty).

Inwestor może złożyć aplikację w jednym z wyżej wymienionych organów administracji publicznej za wyjątkiem wniosku o podejmowanie działalności w specjalnej strefie ekonomicznej. W takim przypadku aplikacja musi zostać złożona w biurze BKPM prowincji na terenie, której znajduje się strefa.

Wniosek o udzielenie zgody na rozpoczęcie działalności inwestycyjnej musi być złożony w dwóch egzemplarzach wraz z następującymi dokumentami:

Strona zagraniczna do wniosku załącza:

- Akt założycielski spółki, przetłumaczony (tłumacz przysięgły) na język angielski lub indonezyjski,
- Kopię ważnego paszportu (dla osób fizycznych).

Strona indonezyjska do wniosku załącza:

- Akt założycielski spółki,
- Numer identyfikacji podatkowej.

Ponadto do wniosku należy dołączyć:

- Schemat procesu produkcyjnego oraz wymagań odnośnie surowców naturalnych, potrzebnych do planowanej produkcji,
- Opis działalności gospodarczej, w przypadku działalności usługowej,
- Pełnomocnictwo do podpisania aplikacji, jeśli strona reprezentowana jest przez osobę trzecią,
- Inne, dodatkowe dokumenty przewidziane przy podejmowaniu działalności w określonych sektorach gospodarki.

W zależności od przyjętej formy prawnej przedsiębiorstwa, do wniosku należy dołączyć:

- Umowę spółki joint-venture (każda strona umowy parafowana przez inwestora i udziałowca indonezyjskiego) zawierającą m.in. nazwę i siedzibę stron, zasady spółki, prawa i obowiązki stron oraz zakres pomocy udzielanej firmie indonezyjskiej,
- W przypadku spółki joint-venture z małą firmą indonezyjską strona indonezyjska zobligowana jest dołączyć do wniosku oświadczenie potwierdzające, że spełnia ona kryteria przewidziane w ustawie numer 9 z 1995 roku (warunki klasyfikujące daną firmę w sektorze małych przedsiębiorstw),
- Wniosek o wyrażenie zgody na rozpoczęcie działalności gospodarczej powinien zostać rozpatrzony przez właściwy organ administracyjny w terminie 10 dni roboczych.

Na podstawie zgody Rady Koordynacyjnej ds. Inwestycji BKPM (Badan Koordinasi Penanaman Modal) oraz przedłożonych dokumentów właściwa terytorialnie jednostka administracyjna, wydaje następujące zgody/licencje:

- Zgodę na import, oraz możliwość skorzystania z preferencji celnych i podatkowych,
- Ograniczoną licencję importera (Angka Pengenal Importir Terbatas - APIT),
- Zgodę na zatrudnienie obcokrajowców (Rencana Penggunaan Tenaga Kerja Asing Pendatang - RPTKA),
- Stałą licencję na prowadzenie działalności gospodarczej (Izin Usaha Tetap - IUT),
- Zgodę na zatrudnienie dla obcokrajowców (Izin Kerja Tenaga Warga Negara Asing Pendatang - IKTA),
- Inne, w zależności od rodzaju podejmowanej działalności.

Po otrzymaniu zgody inwestor zagraniczny dokonuje rejestracji firmy zgodnie z obowiązującymi w Indonezji przepisami prawnymi. Rejestracja musi zostać dokonana w formie aktu notarialnego (wymagana forma czynności prawnej pod rygorem nieważności). Następnie na podstawie otrzymanych dokumentów należy wystąpić z wnioskiem o: nadanie numeru identyfikacji podatkowej (Nomor Pendaftaran Wajib Pajak NPWP), numer potwierdzający objęcie procedurami podatku VAT (Nomor Pengukuhan Pengusaha Kena Pajak - NPPKP), o udzielenie wizy pobytowej oraz inne pozwolenia wymagane w danym obszarze działalności gospodarczej. Po otrzymaniu przedmiotowych pozwoleń inwestor występuje o zgodę na: przyznanie lokalizacji pod inwestycję, prawa własności do gruntu, zgodę na zabudowę terenu oraz inne wymagane prawem pozwolenia i licencje.

Przedstawicielstwo

Zagraniczne przedsiębiorstwo może otworzyć w Indonezji swoje przedstawicielstwo. W zależności od profilu działalności wymagane jest uzyskanie stosownej licencji Ministerstwa Przemysłu i Handlu (działalność promocyjna) lub Ministerstwa Zamówień Publicznych (wykonywanie inwestycji o charakterze publicznym).

Przedstawicielstwo ogólne

Prowadzenie działalności gospodarczej, a właściwie reprezentowanie swoich interesów poprzez przedstawicielstwo, jest jedną z najbardziej rozpowszechnionych form działalności gospodarczej, stosowanych przez inwestorów zagranicznych w Indonezji. Za wyjątkiem przedstawicielstw zarejestrowanych w Ministerstwie Zamówień Publicznych, działalność pozostałych jednostek ograniczona jest tylko i wyłącznie do działań promocyjnych. Przedstawicielstwa, zarejestrowane w Ministerstwie Przemysłu i Handlu (dla działalności innej niż realizacja publicznych zamówień w sektorze budowlanym) nie mogą wykonywać żadnych czynności handlowych, akceptować zamówień, składać ofert, być stroną w przetargach oraz importować i eksportować towarów. Wniosek o wydanie licencji na prowadzenie przedstawicielstwa składany jest w Ministerstwie Przemysłu i Handlu. Właściwy merytorycznie departament, na podstawie przedłożonych dokumentów, zobligowany jest do wydania decyzji w ciągu 4 tygodni. Na czas rozpatrywania wniosku wydawana jest tymczasowa, 3- miesięczna licencja, na prowadzenie przedstawicielstwa.

W przypadku pozytywnej opinii, wraz z decyzją wydawana jest stała licencja na prowadzenie przedstawicielstwa przez okres 2 lat. Okres ten, na wniosek inwestora, podlega cyklicznemu odnawianiu. Zwyczajowo, przedstawicielstwo zobligowane jest do składania półrocznych raportów w zakresie przeprowadzonych działań gospodarczych, stanu zatrudnienia pracowników, etc.

Przedstawicielstwo na czas wykonywania określonych zamówień publicznych

Ministerstwo Zamówień Publicznych wydaje licencje na prowadzenie przedstawicielstwa przez zagraniczne firmy, zainteresowane wykonywaniem inwestycji budowlanych w ramach zamówień publicznych oraz usług konsultingowych z tym związanych. Przy współpracy z indonezyjskim partnerem inwestor zagraniczny może wykonywać następujące czynności:

-
- badania rynkowe w sektorze budowlanym i konstrukcyjnym,
 - udział w przetargach,
 - składanie kompletnych ofert,
 - realizacja inwestycji “pod klucz”.

Przedstawicielstwo regionalne

Inwestor zagraniczny, który uzyskał zgodę na prowadzenie działalności gospodarczej w jednym z większych miast Indonezji, może założyć regionalne przedstawicielstwo. Zgodę na utworzenie biura regionalnego wydaje Rada Koordynacyjna ds. Inwestycji.

Zagraniczny oddział przedsiębiorstwa

Prawo indonezyjskie dopuszcza możliwość prowadzenia działalności gospodarczej w Indonezji w formie zagranicznych oddziałów przedsiębiorstw. W praktyce przepisy mają zastosowanie jedynie w sektorze bankowym oraz w określonych sektorach przemysłu wydobywczego.

Działalność na podstawie umowy agencyjnej

Zagraniczny podmiot prawny może podpisać umowę agencyjną lub dystrybucyjną z indonezyjską osobą prawną lub fizyczną. Przedmiotem umowy może być zarówno świadczenie usług agencyjnych, jak również dystrybucyjnych na rynku indonezyjskim.

Firma indonezyjska, świadcząca usługi agencyjne ma prawo do zatrudnienia personelu zagranicznego.

Fakt ustanowienia agenta wymaga zgłoszenia do Ministerstwa Przemysłu i Handlu oraz wpisu do rejestru działalności gospodarczej. Umowa agencyjna nie ogranicza w żadnym stopniu działalności akwizycyjnej strony indonezyjskiej. Agent może być stroną kontraktów zawieranych przez firmę zagraniczną lub tylko pośrednikiem. Może także być jednocześnie agentem kilku firm zagranicznych, nawet konkurujących ze sobą na rynku indonezyjskim, o ile umowa nie stanowi inaczej.

6.2 Prawo pracy

Stosownie do obowiązujących w Indonezji przepisów prawa pracy, pracownik powinien pracować nie więcej niż 40 godzin w tygodniu, osiem godzin dziennie od poniedziałku do piątku. Pewna część instytucji i biur otwarta jest w tygodniu przez siedem godzin, a pozostałe pięć godzin odpracowywane jest w soboty.

W przypadku konieczności wykonania pracy ponad przyjęte w tym zakresie normy, pracodawca zobligowany jest do zapłaty pracownikowi następujących stawek godzinowych:

- 1,5 wartości normalnej stawki godzinowej, za każdą pierwszą nadgodzinę,
- podwójnej wartości normalnej stawki godzinowej za każdą następną nadgodzinę,
- za pracę w niedzielę i święta pracodawca zobligowany jest do zapłaty podwójnej stawki (jeśli godziny pracy zawierają się w normalnym 8 godzinnym cyklu tygodniowym) oraz potrójną stawkę za pierwszą nadgodzinę i poczwórną stawkę za każdą następną nadgodzinę.

W Indonezji, w zależności od prowincji, obowiązują różne płace minimalne. Na przykład minimalna płaca miesięczna za pracę w Dżakarcie wynosi obecnie 426.250 rupii indonezyjskich tj. około 185 złotych polskich, na Molukach minimalna płaca jest niższa i wynosi 230.000 rupii indonezyjskich tj. niewiele ponad 100 złotych.

W roku kalendarzowym obowiązuje w Indonezji 13 świąt o charakterze oficjalnym.

Pracownikowi przysługuje w ciągu roku 12 dni płatnego urlopu.

Maksymalny okres przebywania na zwolnieniu lekarskim wynosi 12 miesięcy. Pracodawca zobligowany jest do odprowadzania za pracownika zaliczki na podatek dochodowy, płacenia tzw. "13" oraz pokrywania świadczeń medycznych i socjalnych (dodatek na środki czystości, napoje, etc.)

W przypadku zamiaru zwolnienia pracownika z pracy pracownikowi zwalnianemu przysługuje tzw. odprawa, w wysokości co najmniej 7 miesięcznych pensji. Dodatkowo, zwolnienie pracownika musi zostać poprzedzone trzykrotnym wręczeniem pisma informującego o zamiarze zwolnienia go z pracy. Zwolnienie pracownika z pracy wymaga dodatkowo zgody komisji ds. rozwiązywania problemów prawa pracy i w praktyce jest bardzo trudne do osiągnięcia.

7. Handel zagraniczny

7.1 Wymiana handlowa Indonezji z zagranicą w 2005 r.

Eksport

Tempo wzrostu eksportu w 2005 roku było jeszcze wyższe niż rok wcześniej, dzięki czemu ponownie osiągnięto rekordowy poziom. Wartość eksportu zwiększyła się o 20,0% w stosunku do roku 2004 i wyniosła 85,66 mld USD (dane BPS). Przyczyniło się do tego również dalsze osłabienie indonezyjskiej waluty w stosunku do dolara amerykańskiego.

Z wyjątkiem pojedynczych grup towarowych wzrost został osiągnięty wyłącznie dzięki wyższym cenom towarów na rynkach światowych. Dotyczyło to przede wszystkim sektora naftowo – gazowego, ale także węgla, rud metali i w nieco mniejszym stopniu produktów rolno – spożywczych i wyrobów przemysłu przetwórczego.

Wzrost przychodów z eksportu towarów innych niż ropa naftowa i jej pochodne oraz gaz był również rezultatem rosnących cen produktów. Przychody te wzrosły w 2005 roku o 18,5% w stosunku do roku ubiegłego – do 66,30 mld USD.

Najszybciej zwiększał się eksport (wg grup towarowych SITC): rud żelaza i złomu – z 2.724,9 do 4.539,0 mln USD (o 66,6%), papieru i celulozy – z 591,0 do 934,2 mln USD (o 58,1%), węgla, koksu i brykietów – z 2.758,3 do 4.354,4 mln USD (o 57,9%), metali nieżelaznych – z 1.780,7 do 2.594,4 mln USD (o 45,7%), maszyn drogowych – z 964,9 do 1.355,3 mln USD (o 40,5%), kawy, herbaty, kakao i przypraw – z 1.144,1 do 1.479,9 mln USD (o 29,4%), maszyn i urządzeń elektrycznych – z 3.193,4 do 4.003,0 mln USD (o 25,4%), plastiku – z 624,7 do 741,2 mln USD (o 18,6%) i kauczuku – z 2.212,7 do 2.614,1 mln USD (o 18,1%).

Pod względem udziału w eksporcie, zmiany cen spowodowały pewne przetasowania, jednak nie na pierwszych trzech pozycjach: ropa naftowa i produkty naftowe – 10.208,7 mln USD (11,92%), gaz naturalny – 9.153,7 mln USD (10,69%) oraz artykuły odzieżowe – 5.106,4 mln USD (5,96%). Następnie, wymieniając wg wartości malejącej: tłuszcze stałe i oleje – 4.764,0 mln USD (5,56%), rudy żelaza i złom – 4.539,0 (5,30%), węgiel, koks i brykiety – 4.354,4 mln USD (5,08%), maszyny, urządzenia i aparaty elektryczne – 4.003,0 mln USD (4,67%), przędza i włókna – 3.446,6 mln USD (4,02%), urządzenia i sprzęt telekomunikacyjny – 3.070,8 mln USD (3,58%), maszyny biurowe i urządzenia do automatycznego przetwarzania danych – 2.935,8 mln USD (3,43%) oraz wyroby z drewna i korka – 2.711,9 mln USD (3,17%).

Najważniejszymi rynkami dla indonezyjskiego eksportu ogółem pozostają Japonia – 18,45 mld USD (spadek o 16% w porównaniu do 2004 roku; głównie gaz, ropa naftowa, rudy metali i węgiel), Stany Zjednoczone – 9,87 mld USD (wzrost o 19%; odzież, sprzęt telekomunikacyjny i kauczuk) i Singapur – 7,84 mld USD (wzrost o 31%; maszyny i urządzenia elektryczne, maszyny biurowe). Kolejne miejsca na liście największych odbiorców indonezyjskich towarów zajmują: Korea Płd. – 7,09 mld USD (wzrost o 47%; ropa naftowa i pochodne, gaz), Chiny – 6,66 mld USD (wzrost o 45%; ropa naftowa, gaz, olej palmowy), Malezja – 3,43 mld USD (wzrost o 14%; olej palmowy, maszyny biurowe i do automatycznego przetwarzania danych), Indie – 2,88 mld USD (wzrost o 33%), Tajwan – 2,48 mld USD (spadek o 13%), Tajlandia – 2,25 mld USD (wzrost o 14%), Holandia – 2,23 mld USD (wzrost o 24%), Australia – 2,23 mld USD (wzrost o 18%) i Niemcy – 1,78 mld USD (wzrost o 8%).

Z rynków europejskich największym odbiorcą indonezyjskich towarów były: Holandia, Niemcy, a następnie W. Brytania (1,29 mld USD), Hiszpania (1,21 mld USD), Włochy (1,01 mld USD) i Belgia (1,00 mld USD).

Wartościowo największe znaczenie ma stały wzrost eksportu do państw azjatyckich. Wśród dziesiątki najważniejszych odbiorców indonezyjskich towarów aż 8 to państwa azjatyckie. Szczególnie dynamicznie od paru lat rozwija się eksport do Chin, Indii, Korei Południowej, Singapuru i Tajlandii. Dynamicznie wzrasta też eksport do Rosji i na Ukrainę, ale wartościowo nadal ma to niewielkie znaczenie. Eksport do 25 krajów UE wzrósł w 2005 roku o 13,55% (10.242.678,39 USD), a więc rósł znacznie wolniej niż indonezyjski eksport ogółem.

Import

Wzrost wartości importu w 2005 roku nie był aż tak imponujący jak rok wcześniej. Podobnie jak w przypadku eksportu został w dużej mierze osiągnięty dzięki wzrostowi cen ropy naftowej, jednak ważnym czynnikiem był też wzrost zakupów dóbr inwestycyjnych (wg Bank Indonesia o 28,7%), osiągnięty w warunkach spadku cen rynkowych. Wartość importu surowców (oprócz ropy i gazu) zwiększyła się o 21,8% dzięki wzrostowi cen rynkowych, natomiast dóbr konsumpcyjnych jedynie o 7,1% (dane BI). Ogółem, wartość importu wyniosła w 2005 roku USD 57,70 mld – o 24,0% więcej

niż w roku poprzednim. Import ropy i jej produktów wyniósł USD 17,47 mld. Wzrost o 48,6% w stosunku do 2004 roku oznacza, że zwiększyła się nie tylko wartość importu ale i jego wolumen. Przyrost wartości przywozu towarów innych niż surowce energetyczne wyniósł jedynie 15,7% i dał łączną wartość 40,21 mld USD. Wstrzymanie eksploatacji oraz trudności logistyczne z transportem w obrębie Indonezji powodują, że Indonezja już od 2003 roku jest importerem netto nie tylko rafinatów ropy naftowej, ale również łącznie ropy i rafinatów (ujemne saldo w wysokości 7,3 mld USD), i jedynie wysoki eksport gazu naturalnego powoduje niewielką nadwyżkę (1,9 mld USD) w obrocie ropą naftową, jej pochodnymi i gazem. Dalsze opóźnianie eksploatacji złóż może już wkrótce spowodować wycofanie się Indonezji z OPEC. Konflikt pomiędzy Exxon Mobil a Pertamina (ostatecznie rozwiązany kompromisowo), dotyczący zarządzania eksploatacją złoża Cebu, nie stanowi pozytywnego sygnału dla potencjalnych inwestorów zagranicznych.

Największy wzrost odnotowano (klasyfikacja grup wg nomenklatury SITC) w imporcie cukru (czasowe zniesienie ceł protekcyjnych) – z 324,9 do 657,0 mln USD (o 102,2%), stali i żelaza (w związku z ożywieniem w budownictwie oraz zwyżką cen światowych) – z 2.788,5 do 3.883,7 mln USD (39,3%), maszyn i urządzeń do wytwarzania energii (rosnące zapotrzebowanie na energię) – z 1.243,1 do 1.707,9 mln USD (37,4%), wyrobów z metalu – z 748,5 do 982,5 mln USD (31,3%), maszyn specjalistycznych dla przemysłu – z 2.032,1 do 2.646,5 mln USD (30,2%), pozostałego sprzętu transportowego – z 635,5 do 822,5 mln USD (29,4%), maszyn biurowych – z 400,7 do 513,6 mln USD (28,2%), maszyn drogowych – z 2.395,4 do 3.033,8 mln USD (26,7%), maszyn i urządzeń przemysłowych ogólnego przeznaczenia – z 2.478,9 do 2.962,1 mln USD (19,5%), chemikaliów nieorganicznych – z 512,0 do 602,3 mln USD (17,6%), maszyn, urządzeń i aparatów elektrycznych – z 1.395,5 do 1.640,0 mln USD (17,5%), urządzeń i sprzętu telekomunikacyjnego – z 1.215,4 do 1.402,0 mln USD (15,4%), metali nieżelaznych – z 766,0 do 877,7 mln USD (14,6%), produktów chemicznych – z 919,7 do 1.034,7 mln USD (12,5%) i papieru i tektury – z 436,0 do 467,7 mln USD (7,3%).

Pod względem wartości przywozu, największy udział w imporcie miały następujące grupy towarowe (SITC): żelazo i stal – 3,88 mld USD (6,7% wartości importu towarów ogółem), chemia organiczna – 3,16 mld USD (5,5%), maszyny drogowo – 3,03 mld USD (5,3%), maszyny i urządzenia przemysłowe – 2,96 mld USD (5,1%), maszyny specjalistyczne dla przemysłu – 2,65 mld USD (4,6%) oraz maszyny i urządzenia do wytwarzania energii – 1,71 mld USD (3,0%). Największym dostawcą towarów do Indonezji w 2005 roku po raz drugi został Singapur – USD 9,47 mld (wzrost o 56%, największy dostawca rafinatów ropy naftowej do Indonezji, ponadto chemia organiczna i tworzywa sztuczne), a następnie: Japonia – USD 6,91 mld (wzrost o 14%, maszyny drogowo, stal i żelazo, maszyny i urządzenia przemysłowe i specjalistyczne), Chiny – USD 5,84 mld (wzrost o 42%, stal i żelazo, maszyny i urządzenia przemysłowe), USA – USD 3,88 mld (wzrost o 20%, pozostały sprzęt transportowy, maszyny i urządzenia przemysłowe i specjalistyczne), Tajlandia – USD 3,45 mld (wzrost o 24%, maszyny drogowo, cukier i chemia organiczna), Korea Płd – USD 2,87 mld (wzrost o 48%), Arabia Saudyjska – 2,71 mld USD (wzrost o 38%, główny dostawca ropy naftowej),

Australia – USD 2,57 mld (wzrost o 16%), Malezja – 2,15 mld USD (wzrost o 28%), Niemcy – USD 1,78 mld (wzrost o 3%), Tajwan – USD 1,34 mld (wzrost o 8%), Kuwejt – USD 1,28 mld USD (wzrost o 20%; ropa naftowa) i Indie – USD 1,05 mld USD (spadek o 4%).

Wśród krajów UE, statystyka indonezyjska tradycyjnie odnotowała najwyższą wartość importu z Niemiec, Francji – USD 707 mln (wzrost o 30%), Wielkiej Brytanii – USD 645 mln (spadek o 8%), Włoch – 569 mln (wzrost o 20%), Szwecji (ruda żelaza, telefony komórkowe) – 500 mln USD (wzrost o 31%), Holandii – 369 mln (spadek o 22%) i Finlandii (telefony komórkowe, specjalistyczne urządzenia dla przemysłu /leśnictwo/) – 329 mln USD (wzrost o 56%).

Import z 25 krajów UE zwiększył się w 2005 roku o 9,5% w stosunku do roku ubiegłego, a więc znacznie mniej niż indonezyjski import ogółem towarów innych niż ropa i jej pochodne. Wśród 15 największych dostawców z UE najszybciej rósł import z Finlandii, Czech, Austrii, Szwecji – o 31% (telefony komórkowe, Volvo), Grecji – o 31%, Francji – o 30%, Włoch – o 20% i Belgii – o 20%. Z krajów UE, nadwyżkę w bilansie handlowym z Indonezją zanotowały: Francja (po raz pierwszy) oraz niewielkie kraje uprzemysłowione o małym chłonnych rynkach, tj. Szwecja, Finlandia i Czecho (wyjątkowo niski eksport z Indonezji).

W stosunku do roku 2004, biorąc pod uwagę 50 najważniejszych dostawców, największą dynamikę odnotowano w imporcie z Rosji – o 86%, Kazachstanu – o 75% (nie wielka wartość), Węgier – o 75% (nie wielka wartość), Singapuru – o 56%, Finlandii – o 56%, Korei Południowej – o 48%, Czech – o 43%, Chin – o 42%, Arabii Saudyjskiej – o 38% i Austrii – o 37%.

Nadal wzrasta rola azjatyckich partnerów Indonezji, którzy zajmują 8 pozycji w pierwszej jedenastce największych dostawców, w tym trzy pierwsze. Dzięki wysokim cenom ropy w 2005 roku oraz rosnącej zależności Indonezji od importu tego surowca oraz rafinatów, wysokie pozycje wśród dostawców zajmują też takie kraje jak Arabia Saudyjska, Kuwejt, Nigeria i ZEA.

7.2 Stosunki gospodarcze Indonezji z Unią Europejską

Podstawę prawną stosunków gospodarczych Unii Europejskiej z Indonezją stanowi Umowa UE - ASEAN z 1980 roku. Na tej bazie utworzono też Komisje Mieszane ds. Współpracy KE - ASEAN, w założeniu obradująca co 18 m-cy oraz konsultacje ministrów gospodarczych UE - ASEAN. W skład KM wchodzi Podkomisje ds. Handlu i Inwestycji, Współpracy Gospodarczej i Przemysłowej, Nauki i Technologii, Leśnictwa, Środowiska i Narkotyków. Podstawę dla dwustronnych konsultacji gospodarczych i politycznych (Senior Official Meetings) stanowi jednostronny Komunikat KE "Rozwój Bliższych Stosunków pomiędzy Indonezją a UE" z 2000 r. W 2004 roku odbyły się w Dżakarcie IV (styczeń) i V (wrzesień) konsultacje gospodarcze UE - ASEAN z udziałem Komisarza Pascal Lamy. Ostatnie dwustronne rozmowy gospodarcze na szczeblu ministerialnym przeprowadzono przy okazji konsultacji UE - ASEAN we wrześniu 2004 roku w Dżakarcie. Dotyczyły przede wszystkim inicjatywy TREATI, spraw związanych z WTO i zastrzeżeń fito-sanitarnych co do jakości eksportowanych przez Indonezję ryb i owoców morza. KE planuje zawarcie dwustronnej Umowy o Partnerstwie Gospodarczym KE - Indo-

nezja w najbliższym czasie. Przewidywane jest także zawarcie analogicznych umów z Tajlandią i Singapurem.

Państwa "starej" UE nie opierają swoich stosunków gospodarczych z Indonezją na podstawie bilateralnej Umowy Handlowej, wychodząc z założenia że ogólne regulacje handlowe, podobnie jak kwestie celne i wynikające z członkostwa w WTO, stanowią wyłączną prerogatywę KE.

Podstawową formą bilateralnych kontaktów gospodarczych państw Unii Europejskiej są misje gospodarcze, często z udziałem wysokich urzędników państwowych. Natomiast ew. konsultacje z reguły dotyczą konkretnych spraw związanych z inwestycjami (umowy o wspieraniu inwestycji) lub wspierania konkretnych propozycji handlowych.

7.3 Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Indonezji w 2005 r.

W Indonezji Rada Koordynacji Inwestycji (BKPM) opracowuje i udostępnia jedynie dane dotyczące zgód i licencji wydanych w danym okresie dla inwestorów zagranicznych i krajowych, zarówno na nowe inwestycje jak i na rozszerzenie istniejących (dane Rady Koordynacji Inwestycji nie obejmują sektorów: nafty i gazu, bankowości i instytucji finansowych, ubezpieczeń i niektórych rodzajów inwestycji górniczych). Dane te są jednymi ze wskaźników odzwierciedlających trendy i klimat w zakresie inwestycji, nie mają natomiast wiele wspólnego z faktyczną realizacją.

Na podstawie bilansu płatniczego sporządzonego przez Bank Indonesia, Indonezja po raz drugi od czasu kryzysu azjatyckiego osiągnęła w roku 2005 pozytywne saldo bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ netto), które wyniosło plus 2,258 mld USD, w porównaniu z plus 1,023 mld USD w 2004 roku (w 2004 roku zmieniono metodykę obliczania FDI uwzględniając wpływy z prywatyzacji i sprzedaży zrestrukturyzowanych aktywów bankowych przejętych przez IBRA, a następnie jej prawnego spadkobiercę, osobom zagranicznym). Zgodnie z bilansem płatniczym, całkowite wpływy brutto z tytułu BIZ w 2005 roku wyniosły 6,9 miliarda USD; z tego 4,3 miliarda USD stanowiły akcje i udziały nabyte przez osoby zagraniczne (dla nowych przedsięwzięć kapitał założycielski) a 2,6 miliarda USD wpływy z tytułu zaciągniętych za granicą kredytów na rozpoczęcie bądź rozwinięcie działalności przez podmioty gospodarcze (w tym wyemitowane obligacje o wartości 0,6 miliarda USD).

Od 2002 roku pozytywne jest saldo inwestycji portfelowych i zwiększa się co roku, m.in w wyniku dobrej koniunktury na indonezyjskiej giełdzie. Saldo to wyniosło w 2005 roku plus 3,221 miliarda dolarów, w porównaniu do plus 3,136 miliarda dolarów w 2004 roku.

Porównanie danych BKPM za 2004 i 2005 rok wskazuje, że wartość zagranicznych i krajowych projektów inwestycyjnych zatwierdzonych do realizacji w 2005 roku zwiększyła się. W przypadku inwestorów zagranicznych wartość zatwierdzonych projektów wyniosła 13,579 miliarda USD, a w analogicznym okresie 2004 – 10,277 miliarda USD. Największe planowane inwestycje dotyczyły sektorów: transportowego – 3.107 mln USD, chemiczno – farmaceutycznego – 2.878 mln USD, budowlanego – 1.777 mln USD, elektrycznego, handlowego i usługowego – 901 mln USD, górniczego – 776 mln USD, przetwórstwa metali – 695 mln USD i spożywczego – 643 mln USD.

Jeśli chodzi o kraje pochodzenia, to najważniejszym potencjalnym inwestorem w 2004

roku była Wielka Brytania – 1,53 miliarda USD, Singapur – 1,27 miliarda USD, Japonia 916 milionów USD, Korea Płd. – 618 milionów USD, Kanada – 534 miliony USD, Australia – 514 milionów USD, Malesja – 485 milionów USD i Holandia – 472 miliony USD.

Wartość zatwierdzonych projektów inwestycji krajowych w 2005 roku wyniosła 50.577 miliardów rupii, w porównaniu do 36.447 miliardów rupii w 2004 roku. Największą wartość projektów odnotowano w sektorze elektryczno – handlowo - usługowym, a następnie spożywcym.

Reasumując, uchwalenie w 2004 roku w parlamencie licznych ustaw regulujących obrót gospodarczy i tworzących ramy prawne dla funkcjonowania gospodarki, wpłynęło w pewnym stopniu na poprawę klimatu inwestycyjnego.

Nadal nie poczyniono jeszcze jednak praktycznie żadnych efektywnych kroków w kierunku zmiany złego zarządzania w gospodarce oraz skorumpowanego i nieefektywnego systemu prawnego, celnego i podatkowego. Wydany w lutym 2006 w formie Instrukcji Prezydenta „Pakiet Inwestycyjny” został dobrze przyjęty przez rynki finansowe, jednak istnieją zasadne wątpliwości odnośnie jego implementacji. Pakiet ma formę zobowiązania politycznego i zawiera m.in. następujące punkty: przedłożenie w parlamencie nowego projektu ustawy inwestycyjnej (wypełniono w II kwartale 2006), stworzenia węższej listy obszarów z ograniczonym dostępem dla zagranicznych inwestorów, ponownego utworzenia Zespołu Promocji Handlu i Inwestycji, skrócenia czasu rejestracji firmy z 150 do 30 dni, przyspieszenia dokonania przeglądu lokalnych przepisów utrudniających działalność gospodarczą, zwiększenie do końca roku liczby firm z prawem do natychmiastowej odprawy celnej z 71 do 130, procentowe obniżenie ilości przesyłek kierowanych do odprawy na „czerwony pas” oraz przedłożenie korekt do prawa pracy. Największym wyzwaniem, w świetle masowych protestów związków zawodowych, będzie przedłożenie i uchwalenie korzystniejszego dla pracodawców prawa pracy. Również uchwalenie prawa inwestycyjnego w parlamencie w zaproponowanym kształcie w możliwie szybkim terminie jest mało prawdopodobne. Wdrożenie wszystkich powyższych zobowiązań jest jednak niezbędne dla naprawdy istotnej poprawy klimatu inwestycyjnego.

7.4 Taryfa celna

Indonezyjska taryfa celna obejmuje 7.286 pozycji, pogrupowanych w oparciu o system Scalonej Nomenklatury Towarowej (HS - Harmonized System).

Taryfa celna zawiera 13 stawek celnych, zawierających się w przedziale od 0 do 100%. Stosowane cła mogą być ad valorem (liczone od wartości celnej towaru na bazie CIF) lub specyficzne (liczone od wagi netto lub ilości). Towary importowane zawarte zostały na dwóch listach (towary, których import jest dozwolony oraz towary, których import jest zakazany). Lista towarów dopuszczonych do importu składa się z czterech grup towarów: A,B,C,D.

W grupie A ujęte zostały towary niezbędne, takie jak np.: ryż, mąka, bawełna, lekarstwa, maszyny rolnicze i przemysłowe etc. Stawki celne dla towarów, znajdujących się w przedmiotowej grupie zawierają się w przedziale od 0 do 10%.

W grupie B znajdują się towary, których import jest istotny dla prawidłowego funkcjonowania gospodarki, np.: surowce naturalne i części maszyn przemysłowych. Stawki celne dla towarów grupy B zawierają się w przedziale od 20 do 40%.

W grupie C zawarte są towary o mniejszym znaczeniu, które dostępne są na rynku wewnętrznym i z uwagi na ochronę krajowego przemysłu, wymagane jest stosowanie wyższych stawek celnych. Stawki celne dla towarów grupy C zawarte są w przedziale od 50 do 70%.

W grupie D zawarte zostały towary luksusowe, dla których stawki celne mogą wynosić nawet 100%.

Lista II zawiera towary, których import do Indonezji jest zabroniony i zawiera m.in: samochody montowane w całości zagranicą, odbiorniki radiowo-telewizyjne.

67,4 procent indonezyjskich stawek celnych zawiera się aktualnie w przedziale od 0 do 5%. Średnia wartość cła importowego wynosi 7,3%, co stanowi znaczną obniżkę w stosunku do 20% w roku 1994. Przewiduje się, że do końca 2003 roku wprowadzone zostaną trzy nowe poziomy stawek celnych importowych (0%, 5% i 10%) oraz odrębne, wyższe stawki dla towarów luksusowych takich jak np: samochody, motocykle i alkohole. Ostatnia obniżka stawek celnych importowych miała miejsce w styczniu 2002 roku. W przypadku 1.279 pozycji taryfowych stawki zostały obniżone o 5%. Większość stawek (769 pozycji taryfowych) została obniżona do poziomu poniżej 10%.

7.5 Procedury celne

Procedura dopuszczenia do obrotu

Do dokonania odprawy celnej importowej upoważnione są firmy, które uzyskały uprzednio licencję Ministerstwa Przemysłu i Handlu API lub APIT. W przypadku importu niektórych towarów wymagane są również inne zgody i pozwolenia odpowiednich ministerstw.

Importer zobligowany jest do złożenia deklaracji celnej (Pemberitahuan Impor Barang -PIB). Deklaracja wypełniana jest przez importera w miejscu wprowadzenia towaru na indonezyjski obszar celny. Indonezyjska procedura celna, w zależności od rodzaju zgłaszanego towaru, przewiduje dwa tryby postępowania tzw. tryb zielony lub tryb czerwony.

W przypadku towarów specyficznych lub wymagających dodatkowej kontroli dokumentów stosowany jest tryb czerwony, polegający m.in. na dodatkowej kontroli celnej towaru i załączonych dokumentów. W przypadku towarów standardowych, importowanych cyklicznie przez rzetelnych importerów, posiadających stałą licencję importową, stosuje się procedurę uproszczoną - tryb zielony.

Importer lub jego przedstawiciel (agencja celna, spedytora) przygotowuje dokumenty dostawy oraz wypełnia deklarację celną (PIB). Deklaracja celna przekazywana jest do urzędu celnego w postaci wydruku komputerowego oraz zapisu elektronicznego (dyskietka lub transfer danych za pośrednictwem terminalu EDI "electronic data interchange"). Po opłaceniu kosztów związanych z odprawą celną, należnego cła i podatków, importer przedkłada cały komplet dokumentów (deklaracja celna, dokumenty dostawy, potwierdzenie wpłaty należności celnych) do urzędu celnego.

Dokumenty dostawy powinny zawierać m.in.:

- fakturę handlową (oryginał + 3 kopie),
- świadectwo pochodzenia (wymagane jedynie w przypadku importu lekarstw i innych farmaceutyków) Świadectwa pochodzenia nie są w Indonezji bezwzględnie wymagane, gdyż nie stanowią podstawy do uzyskania preferencji celnych,
- konosament,
- inne, w zależności od towaru.

Po przedłożeniu dokumentów dostawy urzędnik celny dokonuje ich wstępnej weryfikacji, tj. sprawdza pozwolenia i licencje, dokonuje transferu danych do systemu komputerowego, nadaje numer zgłoszenia celnego i przedkłada całość dokumentów do ostatecznej weryfikacji.

Odprawa celna czasowa

Indonezyjskie prawo celne dopuszcza dwie możliwości dokonania odprawy celnej czasowej.

- Odprawa celna czasowa z całkowitym zwolnieniem od cła (procedura stosowana w przypadku sprowadzania maszyn, urządzeń, próbek wyrobów w celu zaprezentowania ich na targach i wystawach),
- Odprawa celna czasowa, z częściowym zwolnieniem od cła (procedura stosowana w przypadku importu maszyn i urządzeń dla potrzeb realizacji określonej inwestycji). Inwestor, który sprowadza maszyny lub urządzenia płaci 2% należnego cła i podatku miesięcznie, przez cały okres ich użytkowania.

W przypadku nie wyeksportowania towarów w określonym czasie lub nie wystąpienia o zmianę procedury (np. dopuszczenie do obrotu), urząd celny nalicza cło, należne podatki oraz dodatkowo wymierza karę w wysokości 100% wartości należnych podatków i cła.

7.6 Strefy wolnocłowe oraz strefy wolnego handlu

Pozwalają przedsiębiorcy uniknąć wysokich kosztów prefinansowania dostaw, ułatwiają dystrybucję towarów dla potrzeb mniejszych odbiorców oraz przetwarzanie towarów przy wykorzystaniu taniej siły roboczej. W Indonezji funkcjonują dwie strefy wolnocłowe - na wyspie Batam, u wybrzeży Sumatry i w porcie Tanjung Priok w Dżakarcie. Strefa wolnocłowa na wyspie Batam (obejmuje również wyspy Rempang i Galang) o powierzchni 715 km² jest większa nawet od Singapuru. Około 40% powierzchni strefy zajmuje infrastruktura przemysłowa, pozostałe tereny wykorzystywane są dla celów turystycznych.

W strefie wolnocłowej Tanjung Priok działalność gospodarcza koncentruje się na obsłudze ruchu kontenerowego.

Strefy wolnocłowe oraz strefy wolnego handlu oferują inwestorom m. in.:

- uproszczone procedury uzyskiwania pozwoleń i licencji na prowadzenie działalności oraz prawa do gruntu i nieruchomości,
- możliwość zatrudniania zagranicznych ekspertów i konsultantów,
- uproszczone procedury imigracyjne,
- system zawieszonych cł importowych, akcyzy i podatku VAT.

Po przetworzeniu towaru lub znalezieniu odbiorcy, przedsiębiorca występuje z wnioskiem o objęcie towaru procedurą celną i po uzyskaniu zgody urzędu celnego i zapłaceniu należnego cła może wyprowadzić towar ze strefy (sprzedaż na rynku krajowym lub jego dalszy eksport po przetworzeniu).

7.7 Zwolnienia celne w ramach ulg inwestycyjnych

W przypadku ściśle określonych produktów indonezyjskie prawo celne dopuszcza zwolnienie podmiotu z obowiązku opłacenia cła.

Istotną grupę towarów, korzystających z preferencji celnych, stanowią maszyny, urządzenia i surowce przeznaczone dla potrzeb nowych inwestycji:

Z preferencji celnych korzystają m. in.:

- maszyny i urządzenia oraz ich części zamienne i wyposażenie (wartość części nie może przekraczać 5 % wartości całej maszyny),
- surowce naturalne przeznaczone do procesu produkcyjnego na okres pierwszych dwóch lat produkcji.

Zwolnienie celne przysługuje każdemu przedsiębiorcy, posiadającemu stosowną zgodę Rady Koordynacyjnej ds. Inwestycji BKPM.

Wniosek o objęcie ulgą celną powinien zawierać wykaz maszyn, opis procesu produkcyjnego etc. Dodatkowo przedsiębiorca zobligowany jest do ujęcia maszyn i surowców w księgach rachunkowych i utrzymywania pełnej dokumentacji importowej przez okres minimum dwóch lat.

Zwolnione z cła są również niżej wymienione towary:

- paczki, których wartość nie przekracza 50,- USD,
- przesyłka kurierska o wadze nie przekraczającej 20 kg i bez wartości handlowej,
- rzeczy do użytku zagranicznych misji dyplomatycznych,
- publikacje naukowe,
- rzeczy dla użytku osób niepełnosprawnych,
- broń i amunicja dla potrzeb obrony narodowej,
- próbki towarów, nie posiadające wartości celnej,
- rzeczy przeznaczone do użytku osobistego.

Ulgi inwestycyjne

Celem zwiększenia bezpośrednich inwestycji zagranicznych, Indonezja wprowadziła szereg preferencji dla inwestorów. Do najważniejszych z nich zaliczyć można:

- zwolnienia i ulgi celne,
- zwolnienia z opłat skarbowych,
- zwolnienia z obowiązku płacenia podatku VAT, podatku od luksusu oraz od towarów kupowanych na rynku krajowym, przeznaczonych do produkcji i dalszego eksportu,
- zwrot cła należnego w chwili importu towarów, przeznaczonych do produkcji eksportowej,
- nieograniczony import materiałów do produkcji, które nie są dostępne w Indonezji,
- zwrot wydatków ponoszonych na badania i rozwój, szkolenia, edukację oraz utylizację odpadów.

Przedmiotowe koszty odliczane są od podatku dochodowego.

Podmiot zagraniczny, który zainwestował kapitał w określonym sektorze gospodarki może otrzymać następujące preferencje podatkowe:

- obniżenie kwoty przychodów, stanowiących podstawę opodatkowania o maks. 30 % kwoty zainwestowanej,
- przyśpieszona amortyzacja oraz obniżanie wartości środków trwałych,
- niższa stawka podatku od dywidendy lub możliwość zastosowania indywidualnej stawki, zawartej w obowiązującej umowie podatkowej,

Inwestor zagraniczny może również skorzystać z innych preferencji, odnoszących się do inwestycji w określonych obszarach kraju np.:

Dla inwestycji ulokowanych na terenie wschodniej Indonezji przedsiębiorcy przysługuje 50 % obniżka kwoty podatku od gruntu i nieruchomości, przez okres 8 lat.

Dla firm, które prowadzą działalność gospodarczą w sektorach o szczególnym znaczeniu społecznym lub gospodarczym (22 sektory gospodarki) państwo pokrywa kwoty należnych podatków przez minimum trzy lata. Całkowity okres zwolnień podatkowych, w zależności od rodzaju prowadzonej działalności nie może przekroczyć 10 lat.

7.8 Logistyka dostaw

Standaryzacja

Żywność przetworzona oraz inne artykuły spożywcze, produkowane lokalnie lub importowane muszą zostać zarejestrowane w Ministerstwie Zdrowia. Przed dopuszczeniem produktu do obrotu ministerstwo wymaga dostarczenia próbki produktu, etykiety, ulotki informacyjnej oraz certyfikatu wydanego przez upoważniony organ kraju pochodzenia.

W przypadku produktów kosmetycznych obowiązują odrębne przepisy określające, sposób ich pakowania, oznakowania oraz rejestracji. Podobna sytuacja ma miejsce

w przypadku napojów alkoholowych. W przypadku importu leków wymagana jest zgoda Dyrektoriatu ds. Kontroli Żywności i Leków w Ministerstwie Zdrowia. Wszystkie importowane lub sprzedawane lokalnie leki muszą być zarejestrowane i licencjonowane.

Pakowanie i znakowanie towaru

Importowane produkty żywnościowe muszą być oznakowane w języku angielskim lub indonezyjskim, z uwzględnieniem składu chemicznego, zawartości poszczególnych składników, wagi netto, nazwy i adresu producenta i numer rejestru, przyznanego przez Ministerstwo Zdrowia. Produkty łatwo psujące się, muszą posiadać na etykiecie datę przydatności do spożycia.

Przepisy indonezyjskie nie regulują w sposób szczególny zasad oznakowania towaru. Przyjęto, że wyrób powinien posiadać nazwę kraju pochodzenia oraz numer seryjny. Dopuszcza się stosowanie zagranicznych norm w tym zakresie.

Z uwagi na specyficzny, tropikalny klimat zaleca się, aby na czas transportu produkty były odpowiednio zabezpieczone przed działaniem wilgoci oraz wysokiej temperatury. Indonezja nie stosuje przepisów fito-sanitarnych. Jedynie w przypadku importu produktów których import jest ograniczony, wymagane są określone certyfikaty.

8. Dotychczasowa współpraca Polski i Indonezji

8.1 Uwarunkowania prawne

- Umowa o współpracy naukowej i technicznej z dnia 10 października 1961 r.,
- Umowa o transporcie lotniczym z dnia 13 grudnia 1991 r.,
- Umowa o wspieraniu i wzajemnej ochronie inwestycji z dnia 6 października 1992 r., weszła w życie w dniu 1 lipca 1993 r.,
- Umowa o unikaniu podwójnego opodatkowania z dnia 6 października 1992 r. - weszła w życie w dniu 25 sierpnia 1993 r.

Umowy handlowe z dnia 5 lipca 1974 r. oraz o rozwoju współpracy gospodarczej i technicznej z dnia 11 lipca 1986 r., zostały wypowiedziane w listopadzie 2002, z propozycją uznania za wygasłe w dniu wejścia w życie Traktatu w sprawie akcesji RP do UE.

Kwestia współpracy pomiędzy Ministerstwem Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej a Ministerstwem Przemysłu i Handlu została uregulowana Deklaracją Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej Rzeczypospolitej Polskiej i Ministra Przemysłu i Handlu Republiki Indonezji w sprawie współpracy dwustronnej.

8.2 Współpraca Polski i Indonezji w latach 2000- 2006

W latach 2000 - 2005 obroty handlowe Polski z Indonezją charakteryzowała znaczna nadwyżka importu nad eksportem. Saldo obrotów handlowych Polski w tych latach było ujemne. Wartość polskiego eksportu zmniejszyła się i wyniosła 35 935 tys. USD. Wartość importu również była niższa niż we wcześniejszych latach i wyniosła 294 139 tys. USD.

Dane za 7 miesięcy 2006 roku wskazują na szybki wzrost eksportu, jego wartość przekroczyła 32. 698 mln USD przy dynamice 126,4 %. Dynamika importu jest niższa i wyniosła 112,2%. Utrzymuje się ujemne saldo w wysokości 160,324 mln USD.

Głównymi towarami w polskim eksporcie do Indonezji były:

- Śmigłowce,
- Urządzenia do wytwarzania masy włóknistego materiału celulozowego lub obróbki wykańczającej papieru lub tektury,
- Cukier buraczany,
- Aluminium nie obrobione plastycznie,
- Kazeina, kazeiniany i pozostałe pochodne kazeiny.

Towarami importowanymi do Polski z Indonezji były:

- Kauczuk naturalny,
- Ciągniki, z wyłączeniem przeznaczonych dla transportu wewnątrzzakładowego,
- Części nadające się wyłącznie lub głównie do radiotelefonów i odbiorników telewizyjnych,
- Sita i przesiewacze ręczne,
- Olej palmowy,
- Kawa,
- Ryby zamrożone z wyłączeniem filetów rybnych,
- Herbata.

Wymiana towarowa z Indonezją stanowi 0,19% obrotów polskiego handlu zagranicznego. Pod względem eksportu Indonezja znajduje się na 71 miejscu wśród partnerów gospodarczych Polski (0,04% udziału w polskim eksporcie ogółem), a pod względem importu zajmuje 37 miejsce (0,32% udziału w polskim imporcie ogółem). Indonezja należy do ważniejszych partnerów Polski w Azji Południowo - Wschodniej w dziedzinie przemysłu obronnego.

Warunki dostępu do rynku

Wymiana handlowa z Indonezją nie jest limitowana przepisami administracyjnymi. W przypadku żywności istnieje konieczność posiadania muzułmańskiego certyfikatu żywności HALAL.

Posiadanie indonezyjskiego agenta, pośrednika, dobrze znającego realia rynku i specyfikę branży, znacznie ułatwia rozpoczęcie działalności na rynku indonezyjskim.

Konkurencyjność polskiej oferty eksportowej

Azjatycki kryzys gospodarczy wymusił na azjatyckich przedsiębiorcach poszukiwanie tańszych źródeł zaopatrzenia, głównie w krajach ASEAN, Chinach, Rosji i Korei Południowej. Nowe państwa członkowskie Unii Europejskiej również są postrzegane jako potencjalni dostawcy sprawdzonych technologii po konkurencyjnych cenach. Konkurencyjność polskiej oferty eksportowej zależy od branży i produktu, referencji użytkownika w Indonezji (innych krajach azjatyckich o zbliżonym klimacie), sposobu finansowania i warunków kredytu, terminów dostaw (odległość) i - w przypadku nieznanymi dotąd na rynku produktów- gotowości dostarczania darmowych produktów jako próbek.

Ocenia się, że w takich grupach towarów jak: statki powietrzne, maszyny górnicze, niektóre rodzaje sprzętu wojskowego czy substancje chemiczne, polska oferta jest bardzo konkurencyjna pod względem cenowym. Konkurencyjność jest nieco niższa w przypadku taboru pływającego, wyrobów hutniczych oraz tych dziedzin, w których produkty chińskie (a także rosyjskie i ukraińskie) spełniają już podstawowe wymagania jakościowe.

8.3 Branże i towary o największych możliwościach eksportowych

Maszyny i sprzęt górniczy

Maszyny i urządzenia mechaniczne

- Spycharki czołowe, spycharki skośne, równiarki, niwelatory, zgarniarki, koparki, czerparki, ładowarki (stawka celna 10%),
- Urządzenia do podnoszenia, przenoszenia, załadunku, rozładunku, pozostałe (stawka celna 0%- 10%).

Kauczuk i wyroby z kauczuku

- Pasy lub taśmy, przenośnikowe lub napędowe, z gumy (stawka celna 5%).

Chłonność rynku

Istnieje duża szansa na udział polskich firm w modernizacji indonezyjskich kopalń, dostarczanie technologii oraz wyposażanie w sprzęt górniczy (w tym także w ratowniczy).

Po latach prawie wyłącznie odkrywkowej eksploatacji węgla, indonezyjskie złoża powoli się wyczerpują lub ich eksploatacja staje się droższa. Wzbudza to coraz większe

zainteresowanie wydobywaniem bardziej kalorycznego w kopalniach głębinowych, również we względu na stosunkowo wysokie ceny na rynkach światowych.

Konkurencyjność polskiej oferty eksportowej

Polscy producenci zaawansowanych technologii i maszyn do eksploatacji złóż głębinowych napotykają na rynku indonezyjskim znacznie mniejszą konkurencję niż producenci maszyn i urządzeń do eksploatacji odkrywkowej (Australia, Niemcy, Kanada, RPA). Z uwagi na dominującą w Indonezji metodę „truck&shovel”, stosowaną w kopalniach odkrywkowych, polska oferta spycharek, buldożerów (Huta Stalowa Wola) znajduje odbiorców w Indonezji. Sprzęt konkurencji (Komatsu, Caterpillar) jest albo mniej konkurencyjny cenowo albo, w przypadku rynku chińskiego, ustępuje polskiemu jakościowo. Konkurencyjność polskiej oferty na koparki (np. firm z grupy Bumar) jest mniejsza z uwagi na ugruntowaną pozycję firm koreańskich (Hunyadi, Daewoo) na rynku indonezyjskim.

Polska oferta w zakresie taśm przenośnikowych i przenośników jest bardzo konkurencyjna cenowo, a jakość dostarczanych taśmociągów nie odbiega od alternatywnych. Przenośniki są wykorzystywane zarówno przy wydobyciu kopalin metodą odkrywkową jak i głębinową.

Wyroby przemysłu metalurgicznego

Żelazo, żeliwo i stal

- Żelazostopy (stawka celna 0%),
- Sztaby, pręty, profile, kształtowniki ze stali stopowej (stawka celna 0% do 10%).

Wyroby z żelaza, żeliwa i stali

- Części konstrukcyjne ze stali (stawka celna 5%- 15%),
- Pozostałe konstrukcje ze stali (stawka celna 5%- 20%).

Aluminium i wyroby z aluminium

- Aluminium nieobrobione (stawka celna 0%).

Warunki dostępu do rynku

W styczniu 2005 roku zniesiono cła antidumpingowe na polskie kształtowniki „H” i „I”.

Chłonność rynku

Od 2004 roku wzrasta eksport stali i żelaza z uwagi na duże ożywienie w budownictwie w Indonezji. Polska eksportowała w 2005 roku 568 tys USD. Chłonność indonezyjskiego rynku w 2004 roku wyniosła 71,4 mln USD.

Maszyny i urządzenia dla sektora energetycznego

- Kotły wytwarzające parę wodną lub inne pary, kotły wodne (stawka celna 10%),
- Transformatory elektryczne, przekształtniki, wzbudniki (stawka celna 5%- 10%).

Chłonność rynku

W najbliższych latach planowana jest szybka rozbudowa bazy energetycznej, opartej przede wszystkim na węglu kamiennym, ale także na ropie naftowej, gazie ziemnym i źródłach odnawialnych (elektrownie wodne, geotermiczne i słoneczne). Polskie firmy mają szansę eksportu urządzeń dla elektrowni (kotły, agregaty) oraz myśli technicznej- wykonywanie pre- feasibility” i „feasibility study”.

Budowie nowych elektrowni towarzyszy rozbudowa sieci przesyłowej. Od kilku lat dostarczane są do Indonezji polskie transformatory, ale chłonność rynku umożliwia znaczne zwiększenie eksportu.

Konkurencyjność polskiej oferty eksportowej

Produkowane w Polsce kotły opalane węglem, zarówno pod względem ceny jak i jakości plasują się w ścisłej czołówce światowej tego sprzętu. Dotyczy to kotłów o bardzo wysokiej mocy (RAFAKO), ale także mniejszych- w zakresie od 12 do 20 MW.

Środki transportu

- Pozostałe statki powietrzne, np. śmigłowce, samoloty (stawka celna 0%- 50%),
- Liniowce pasażerskie, statki wycieczkowe, statki towarowe, barki (stawka celna 0%).

Chłonność i zapotrzebowanie rynku

Położenie Indonezji i niedostępność niektórych terenów (góry, dżungla) sprawiają, że dla prawidłowego funkcjonowania państwa niezbędny jest sprawny transport. Możliwości produkcyjne indonezyjskiego zakładu lotniczego nie są w stanie zaspokoić nawet ułamka potrzeb rynku. Skłania to przewoźników do korzystania z oferty używanych samolotów i helikopterów.

Produkowane w Polsce niewielkie samoloty transportowe, śmigłowce oraz statki zaspokajają zapotrzebowanie rynku, co wykazały już zakupy dokonywane przez policję i marynarkę wojenną. Na rynku Indonezji istnieje również popyt na duże tankowce, produktowe, masowce i promy. Ze względów finansowych preferowane są statki używane, bądź dostawy finansowane preferencyjnym kredytem długoterminowym.

Konkurencyjność polskiej oferty eksportowej

Wysokie stawki celne zmniejszają konkurencyjność zagranicznych producentów w stosunku do lokalnego zakładu lotniczego. Na rynku komercyjnym polskie samoloty „Skytruck” tracą część walorów konkurencyjnych, ze względu na stosunkowo wysokie zużycie paliwa i koszty eksploatacji. Samoloty rolnicze i do zwalczania pożarów „Dromader” są obecnie umiarkowanie konkurencyjne pod względem ceny, szczególnie z uwagi na wysoki koszt wersji z silnikami turbinowymi. Tańsza wersja tych samolotów z silnikami tłokowymi jest mało atrakcyjna ze względu na trudności w dostępie i wysoką cenę odpowiedniego paliwa w słabo rozwiniętych rejonach, w których miałyby funkcjonować.

Warunkiem uzyskania zamówień jest zaoferowanie korzystnego sposobu finansowania i warunków kredytu.

Na rynku Indonezji istnieje silna konkurencja ze strony potentatów przemysłu stocz-

niowego (Korea Płd., Japonia, Chiny). Powoduje to konieczność wyszukiwania przez eksporterów segmentów niszowych, jak np. chemikaliowce ze zbiornikami ze stali nierdzewnej, budowane obecnie przez Stocznnię Szczecińską Nowa.

Maszyny i urządzenia dla przemysłu

- Kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne oraz ich części,
- Maszyny instalacje przemysłowe lub laboratoryjne (stawka celna 0%- 15%),
- Urządzenia do wytwarzania masy włóknistego materiału celulozowego (stawka celna 0%),
- Krany, kurki, zawory i podobna armatura do rur, płaszczy, kotłów (stawka celna 0%- 10%),
- Wały napędowe i korby, obudowy łożysk i łożyska ślizgowe (stawka celna 0%- 5%).

Wartość polskiego eksportu do Indonezji w 2005 roku wyniosła 488 tys. USD.

Maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części, rejestratory i odtwarzacze dźwięku

- Silniki elektryczne i prądnice (z wyłączeniem zespołów prądotwórczych) (stawka celna 5%-10%). Wartość polskiego eksportu do Indonezji w tej branży wyniosła w 2005 roku 138 tys. USD. Chłonność indonezyjskiego rynku w 2004 roku wyniosła 78 mln USD,
- Transformatory elektryczne, przekształtniki (stawka celna 0% - 15%). Wartość indonezyjskiego importu z Polski wyniosła w 2005 roku 138 tys. USD. Import Indonezji ogółem w 2004 roku wyniósł 115,6 mln USD,
- Aparatura do przełączania i zabezpieczania obwodów elektrycznych (stawka celna 0%- 15%). Import z Polski wyniósł w 2005 roku 29 tys. USD (ogółem w Indonezji- 159,1 mln USD),
- Elektrody węglowe, szczotki węglowe, cegle do lamp i baterii (stawka celna 0%- 5%).

Chłonność i zapotrzebowanie rynku

Polskie firmy mają dużą szansę partycypacji w odnowie przestarzałego parku maszynowego w branży przemysłu papierniczego, tytoniowego, elektromaszynowego, tekstylnego, poligraficznego, drzewnego i automatyki przemysłowej.

W wyniku upadłości światowego potentata Benoit i przejęcia nowoczesnych technologii (szczególnie w zakresie produkcji papieru do wyrobu chusteczek higienicznych) przez firmę PMP Poland, Polska może lokować w Indonezji bardzo wydajne maszyny do przerobu celulozy oraz realizował wykonawstwo kompletnych obiektów. Rynek indonezyjski jest bardzo chłonny w tym zakresie. Spodziewany jest szybki wzrost popytu jak również budowa nowych zakładów.

Rozwój energetyki, rozbudowa przetwórstwa ropy naftowej, rurociągów do przesyłu gazu i innych instalacji przemysłowych, będzie powodowała w najbliższych latach stały

wzrost zapotrzebowania na zawory i armaturę do rur, płaszcze i kotły. Polskie firmy od wielu lat dostarczają niewielkie ilości tego sprzętu. Większa ich aktywność może spowodować znaczący wzrost eksportu.

Urządzenia dla przemysłu naftowego

- Narzędzia wymienne do wierceń w ziemi, obrabiarek itp. (stawka celna 0%).

Chłonność rynku

Kryzys azjatycki odbił się niekorzystanie na priorytetowym dla Indonezji przemyśle wydobywania ropy i gazu. Nastąpiło zahamowanie inwestycji, zdecydowanie spadły też nakłady na poszukiwanie nowych złóż. Utrzymanie produkcji na dotychczasowym poziomie wymaga szybkiego nadrobienia zaległości w tej dziedzinie. Wzrasta zainteresowanie polską ofertą na urządzenia wiertnicze, świdry, rury itd., pozyskiwane są już pierwsze zamówienia. Możliwa jest także partycypacja polskich firm w eksploracji i eksploatacji złóż.

Wiertła firmy Glinik już są sprzedawane do Indonezji i istnieją możliwości znacznego wzrostu eksportu.

Produkty przemysłu chemicznego

Chemikalia nieorganiczne, organiczne lub nieorganiczne związki metali szlachetnych. Produkty farmaceutyczne.

Nawozy

- Nawozy fosforowe (stawka celna 0%),
- Nawozy potasowe (stawka celna 0%).

Ekstrakty garbników i środków barwiących, garbniki i ich pochodne, barwniki. Olejki eteryczne i rezynoidy, preparaty perfumeryjne, kosmetyczne i toaletowe.

- Preparaty perfumeryjne, kosmetyczne i toaletowe (stawka celna 10%).

Mydło, organiczne środki powierzchniowo czynne, preparaty piorące. Substancje białkowe, skrobie modyfikowane, kleje, enzymy

- Kazeina, kazeiniany i pozostałe pochodne kazeiny (stawka celna 0%- 5%).

Produkty chemiczne różne

- Inicjatory reakcji, przyspieszacze reakcji oraz preparaty katalityczne (stawka celna 5%).

Chłonność rynku

Pomimo szybkiego rozwoju przemysłu chemicznego w Indonezji w latach 80 i 90, nadal nie jest on w stanie zaspokoić zapotrzebowania na wiele produktów chemii przemysłowej. Coraz większym zainteresowaniem cieszą się obecnie związki heterocykliczne, farmaceutyki, kaprolaktam, barwniki, garbniki, nawozy sztuczne, pestycydy, herbicydy, środki owadobójcze i chemikalia wykorzystywane w przemyśle naftowym.

Rośnie również zapotrzebowanie na kosmetyki i naturalne półprodukty stosowane w ich produkcji.

Indonezja jest dużym producentem nawozów azotowych, głównie mocznika, rośnie natomiast zapotrzebowanie na nawozy fosforowe i potasowe.

Wzrastać będzie również popyt na katalizatory do reakcji petrochemicznych.

Wyroby konsumpcyjne

Szkło i wyroby ze szkła

- Wyroby ze szkła do celów stołowych, kuchennych, toaletowych (stawka celna 5%),
- Słoje, dzbany, balony, butle, opakowania (stawka celna 5%).

Perły naturalne lub hodowlane, kamienie szlachetne lub półszlachetne, metale szlachetne.

Konkurencyjność polskiej oferty eksportowej

Aktywna promocja i elastyczność w zakresie dostaw wyrobów ze szkła mogą spowodować kilkakrotne zwiększenie eksportu w ciągu roku. W przypadku szkła kryształowego, oprócz tanich ale słabych jakościowo i wzorniczo wyrobów chińskich, największą konkurencją stanowi czeska „Bohemia”. Obecna na jawańskich stołach od XIX wieku. W 2004 roku Czechy sprzedały do Indonezji wyroby z kryształu o wartości 350 tys. USD.

Wyroby sprzedawane do Indonezji charakteryzują się bogatym, raczej tradycyjnym wzornictwem, z wykorzystaniem koloru i złocień.

Dużym zainteresowaniem w Indonezji cieszą się też polskie wyroby ze srebra i bursztynu. Otwarcie sklepu firmowego KHS Krosno S.A. i Gerlach przez indonezyjskiego przedstawiciela, stworzyły dobry fundament do penetracji rynku indonezyjskiego przez polskie produkty.

Produkty spożywcze

Produkty mleczarskie, jaja ptasie, miód naturalny, jadalne produkty pochodzenia zwierzęcego.

- Mleko i śmietana, zagęszczone lub zawierające dodatek cukru lub innego środka słodzącego (stawka celna 5%),
- Serwatka, nawet zagęszczona lub zawierająca dodatek cukru (stawka celna 5%), wartość polskiego eksportu do Indonezji tych towarów wyniosła w 2004 roku 360 tys. USD.

Cukry i wyroby cukiernicze

- Cukier trzcinowy lub buraczany i chemicznie czysta sacharoza w postaci stałej (stawka celna 790 Rp/kg).

Chłonność rynku

Import tych towarów zależy od rocznych zbiorów i przerobu trzciny cukrowej. Ze względu na przyzwyczajenia smakowe, 98,5% importu Indonezji w 2004 roku do bezpośredniej konsumpcji przypadło na cukier trzcinowy (w większości z Tajlandii).

Produkty przemysłu młynarskiego, sól, skrobie, insulina, gluten pszenny.

- Mąka pszenna lub z meslin (stawka celna 5%).

Warunki dostępu do rynku

Importowane do Indonezji produkty żywnościowe przeznaczone do konsumpcji przez ludzi, powinny posiadać certyfikat HALAL (stwierdzający zgodność metod wytworzenia produktu z zasadami religii islamskiej).

Chłonność rynku

Roczne zakupy z Polski wynoszą średnio 700 tys. USD do ok. 2 mln USD, przy chłonności rynku ok. 80 mln USD rocznie.

Konkurencyjność polskiej oferty eksportowej

Tradycyjnie, produkty tej branży stanowią znaczącą grupę w polskim eksporcie do Indonezji. Brak działań w celu nawiązywania bezpośrednich kontaktów z indonezyjskimi odbiorcami sprawia, że np. w przypadku mleka w proszku polscy dostawcy zaczynają ustępować miejsca eksporterom z innych krajów (m. in. z Czech, którzy nie obawiają się bezpośrednich kontaktów). Import z Polski realizowany jest również przez pośredników z krajów arabskich i Singapuru. Największymi dostawcami produktów żywnościowych do Indonezji są Australia i Chiny.

8.4 Targi w Indonezji refundowane przez Ministerstwo Gospodarki

- Indo Demence, obronna, listopad,
- Mning Indonesia, obronna, październik,
- Food&Hotel Indonesia, wyposażenie hotelowe, żywność i napoje, marzec,
- Mining, Electric, Oil&Gas, Building and Construction Indonesia, budowlana, oświetleniowa, sprzęt górniczy, technologia wydobywania, wrzesień.

9. Warunki podróży i zamieszkania w Indonezji

9.1 Wiza, przepisy wyjazdowe

Od 1 lutego 2004 r. obywatele Polski mogą otrzymywać wize turystyczne z okresem pobytu do 30 dni w wyznaczonych przejściach granicznych, na lotniskach: Dżakarta, Medan, Pekanbaru, Padang, Surabaya, Manado, Denpasar i w portach morskich: Sekupang, Balu Ampor, Nongsa, Marina Teluk Senimba, Bandar Bintan Teleni Lagoi, Bandar Sri Udang Lobam, Belawan, Sibolga, Yos Sudarso, Teluk Bayur, Tanjung Priok (Dżakarta), Padang Bai, Jayapura. Opłata za wydanie wize krótkoterminowej wynosi minimum 10 USD, natomiast wize 30-dniowej (bez możliwości przedłużenia) - 25 USD. Zaleca się zasięganie dodatkowych informacji w Ambasadzie Republiki Indonezji o szczegółach nowo wprowadzonej formuły wydawania wiz, zwłaszcza w początkowym okresie jej wdrażania.

O przedłużenie ważności wize można ubiegać się w lokalnym biurze imigracyjnym. Za każdy dzień nielegalnego pobytu po wygaśnięciu ważności wize obowiązuje kara w wysokości 20 USD. Przy wjeździe do Indonezji paszport musi być ważny minimum 6 miesięcy od daty wystawienia wize. Na żądanie urzędnika imigracyjnego należy okazać bilet powrotny lub bilet na dalszą podróż. Przy wjeździe do Indonezji nie ma obowiązku posiadania określonej kwoty pieniężnej i okazywania jej na granicy.

9.2 Przepisy celne i prawne

Przepisy celne

Nie ma ograniczeń dotyczących wwozu lub wywozu obcych środków płatniczych. Limit dla wwozu i wywozu miejscowej waluty wynosi 5 mln RP. Od powszechnie przyjętych standardów odbiega zakaz wwożenia do Indonezji dużych odbiorników telewizyjnych, wież hi-fi, dużych radioodbiorników i magnetofonów. Obowiązują ograniczenia wywozu miejscowych dzieł sztuki pochodzących sprzed 1945 r. oraz ograniczenia i zakazy wywozu rzadkich gatunków lokalnej fauny i flory. Wątpliwości służb celnych może wzbudzić wwóz większej ilości lekarstw, jeśli nie mają one nazw międzynarodowych. Przy wyjeździe z Indonezji nie ma możliwości otrzymania zwrotu podatku VAT.

Przepisy prawne

Nie wolno wwozić, wywozić ani posiadać narkotyków - grożą za to surowe kary, z karą śmierci włącznie.

9.3 Ubezpieczenie

Ubezpieczenia komunikacyjne są obowiązkowe. Ubezpieczenia zdrowotne nie są obowiązkowe, jednak lepiej je wykupić, gdyż koszty usług medycznych w miejscowych szpitalach i klinikach są bardzo wysokie. Indonezyjskie placówki medyczne nie uznają polis

tych towarzystw ubezpieczeniowych, które gwarantują pokrycie rachunków za usługi medyczne dopiero po powrocie do kraju. Należy zwrócić się do firm, które posiadają własnych wiarygodnych agentów ubezpieczeniowych na terenie Indonezji oraz które są w stanie na bieżąco opłacać świadczone usługi medyczne. W Indonezji nie świadczy się bowiem żadnych usług lekarskich bez dokonania przedpłaty lub pisemnej gwarancji zapłaty ze strony znanej w świecie firmy ubezpieczeniowej.

9.4 Zdrowie

Na terenie Indonezji nie są wymagane żadne szczepienia, co nie oznacza, że zakaźne choroby tropikalne nie występują. Do największych zagrożeń sanitarno-epidemiologicznych należą: pasożyty układu trawiennego, dur brzuszny, biegunka, gorączka krwotoczna (denga), żółtaczką A i B, gruźlica. Poza dużymi skupiskami ludzkimi istnieje poważne zagrożenie malarią - planującym podróż poza Jawę i Bali miejscowe władze zalecają szczepienia lub stosowanie leków zapobiegawczych. Na terenie całej Indonezji, a w szczególności na prowincji, nie należy spożywać posiłków w tanich restauracjach bądź kupionych na małych przydrożnych straganach. Grozi to poważnymi konsekwencjami zdrowotnymi. Bezpieczniejsze są na ogół większe restauracje o odpowiednim standardzie oraz restauracje hotelowe. Poziom usług medycznych, zwłaszcza w szpitalach państwowych, jest średni. Opieka lekarska zarówno państwowa, jak i prywatna jest płatna: koszt wizyty wynosi przeciętnie od 15 do 30 USD, przy nagłych wypadkach - do 200 USD; koszt jednej doby pobytu w szpitalu - od 15 USD w szpitalu państwowym (Szpital Wydziału Medycyny Uniwersytetu Indonezja „Cipto Mangkusumo” w Dżakarcie) do 250 USD w klinice prywatnej. Średni koszt pobytu w szpitalu wynosi 150 USD, przy czym koszty te nie obejmują opłat za usługi lekarzy, badania laboratoryjne i lekarstwa.

9.5 Informacje dla kierowców

Międzynarodowe prawo jazdy jest uznawane, jednak przy dłuższych pobytach władze zalecają wyrobienie indonezyjskiego prawa jazdy ze względu na korzystniejsze ubezpieczenie miejscowe. Po indonezyjskich drogach mogą się poruszać samochody i motocykle tylko z indonezyjską rejestracją - turyści wjeżdżający na teren tego kraju własnymi pojazdami są zobowiązani wystąpić o zarejestrowanie pojazdu na czas pobytu. Samochód można wypożyczyć w prywatnych wypożyczalniach na dowolny okres - orientacyjna cena to około 20-25 USD dziennie. Wszelkie płatności należy dokonywać w walucie miejscowej.

Podróżowanie po kraju

Szlaki komunikacyjne poza kilkoma odcinkami autostrad są zatłoczone i niebezpieczne. Przestrzega się przed podróżowaniem w nocy poza okolicami Dżakarty - bezpieczniej jest wynająć miejscowego kierowcę, niż prowadzić samemu. Ruch na drogach jest chaotyczny i niebezpieczny, gdyż kierowcy nie przestrzegają zasad ruchu drogowego. W ostatnich latach w wielu prowincjach Indonezji miały miejsce rozruchy na tle politycznym, religijnym i etnicznym. Dotyczy to szczególnie prowincji Aceh (Północna

Sumatra), w której wprowadzono stan wyjątkowy i gdzie mają miejsce starcia zbrojne z lokalnymi siłami rebelianckimi (prowincja została zamknięta dla turystów). Do innych szczególnie niebezpiecznych terenów należy zaliczyć Zachodnią Papuę, Zachodni Timor i Środkowe Sulawesi (Celebes). Przestrzega się także przed podróżą do prowincji Moluki i Płn. Moluki oraz Płd. Sulawesi. Na skutek niepokojów etnicznych ograniczono wyjazdy do Zachodniej Papui. Planując wyjazd do tej prowincji, należy uzyskać specjalne zezwolenie („surat jalan”) w Kwaterze Głównej Policji w Dżakarcie lub w regionalnych oddziałach policji w Biak czy Jayapurze (dawniej Irian Jaya, obecnie Papua Zachodnia). Uzyskanie zezwolenia trwa około 2 dni. Po przybyciu do prowincji należy zgłosić się na najbliższym posterunku policji. Powyższym przepisom nie podlegają dziennikarze, którzy uzyskali zezwolenie wydane przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych Indonezji. Podczas wypraw morskich należy liczyć się z ryzykiem napadu piratów działających z terenów Płd. Filipin, którzy trudnią się porywaniem dla okupu.

9.6 Bezpieczeństwo

Po upadku reżimu Suharto w maju 1998 r. zagrożenie przestępczością pospolitą, jak kradzieże i rozboje, wzrosło o około 30% na wszystkich wyspach archipelagu. Ze względu na częste kradzieże kieszonkowe należy zachować ostrożność w autobusach i taksówkach. Podczas podróży pociągiem, statkiem i autobusem należy nie spuszczać wzroku ze swego bagażu, gdyż zdarzają się wypadki podrzucania narkotyków.

Po zamachach bombowych w pobliżu hotelu Marriott w Dżakarcie oraz na Bali podjęte zostały energiczne działania mające na celu zwiększenie bezpieczeństwa turystów zagranicznych. Pomimo to nadal istnieje poważne zagrożenie terroryzmem międzynarodowym i lokalnym. Należy wykazywać wyjątkową ostrożność oraz unikać miejsc, w których przebywać może większa liczba cudzoziemców. Wydarzenia w Iraku wyraźnie wzmogły niechęć ekstremistów islamskich wobec obcokrajowców. Dotyczy to szczególnie turystów z krajów, które aktywnie uczestniczą w irackiej wojnie. Należy pamiętać, że od 1 listopada 1999 r. Timor Wschodni nie jest już częścią Indonezji - terytorium to było do 20 maja 2002 r. administrowane przez ONZ. Przy wjeździe do Timoru Wschodniego obowiązuje ruch wizowy - wizy turystyczne są wydawane bezpłatnie na lotnisku.

9.7 Religia, obyczaje

Z uwagi na dominujący w Indonezji islam nie należy w świątyniach i miejscach kultu oraz w dużych skupiskach ludzkich nosić strojów plażowych. Wchodząc do meczetów, turyści powinni pamiętać o zdejmowaniu butów, zaś kobiety o okryciu głowy chustą. W żadnym wypadku nie wolno wypowiadać się krytycznie na temat islamu. W ostatnich latach w Indonezji następuje przyspieszenie procesu islamizacji i arabizacji, w związku z czym w niektórych prowincjach lub regencjach turyści mogą się spotkać także z innymi wymogami respektowania pewnych symboli zewnętrznych religii muzułmańskiej. Na Bali podczas zwiedzania świątyni buddyjskich i hinduistycznych niezbędne jest nakładanie sarongu (plachta materiału, którą należy owinać biodra i zasłonić nogi - w niektórych świątyniach jest ona udostępniana bezpłatnie).

Święta. W Indonezji obchodzone są święta islamskie, chrześcijańskie i buddyjskie. Święto narodowe Indonezji, Dzień Niepodległości, przypada na 17 sierpnia. Podczas świąt czynne są liczne w Dżakarcie domy towarowe (z wyjątkiem 2 wolnych dni zamykających muzulmański post ramadan).

9.8 Przydatne adresy i informacje

- Domy towarowe są czynne od godziny 10.00 do 22.00 (również w soboty i niedziele). Ceny w domach towarowych są stałe.
- Wsiadając do taksówki, należy zwrócić uwagę na to, by kierowca włączył taksomierz, i w żadnym wypadku nie godzić się na przejazd na tzw. umowę za przejazd.
- Ceny usług hotelowych oraz restauracyjnych są znacznie niższe od polskich, a serwis jest na dobrym poziomie.

Organizacje wspierające wymianę handlową

Ministerstwo Przemysłu i Handlu
(Ministry of Industry and Trade (MOIT))
52 –53, Jl. Gatot subroto Kav
JAKARTA 12950
Tel: (006221) 3858204
Fax: (006221) 3858191
Email: ses-daglu@dprin.go.id
Strona www: www.dprin.go.id

Narodowa Agencja Rozwoju Eksportu
(National Agency for Export Development (NAFED) Ministry of Industry and Trade)
8, Jalan Gajah Mada
JAKARTA PUSAT 10310
Tel: (006221) 6341082
Fax: (006221) 6338360
Email: nafed@nafed.go.id
Strona www: www.nafed.go.id

Indonezyjska Izba Przemysłowo- Handlowa
(KADINNET- Business Service for Global)
Business- Indonesian Chamber of Commerce and Industry
Ariobimo Central, 9th Floor
Jl. H.R. Rasuna Said Kav. X-2 No.5
JAKARTA 12950
Tel: (006221) 2525915
Fax: (006221) 2525916
Email: dzulkarnain@kadinnnet.com

Strona www: www.kadinnet.com
Izba Przemysłowo- Handlowa w Jakarcie
(Jakarta Chamber of Commerce and Industry)
Majapahit Permai, Block B20 –22
Jl. Majapahit 18- 22
JAKARTA 10160
Tel: (006221) 3844533
Fax: (006221) 3844549
Email: kadinjkt@indosat.nrt.id
Strona www: www.kadin.or.id

Indonezyjski Związek Kobiet Przedsiębiorców
(Indonesian Business Wonom Association (IWAPI))
38, Jalan Kali Pasir
JAKARTA 10330
Tel: (006221) 3103060
Fax: (006221) 326433
Email: webmaster@iwapi.or.id
Strona www: www.iwapi.or.id

Wydział Ekonomiczno-Handlowy Ambasady RP w Dżakarcie
Embassy of the Republic of Poland
Economic and Commercial Section

Jl.H.R. Rasuna Said, Kav. X Blok IV/3
JAKARTA 12950
Indonezja
Tel.: (+62 21) 2525938 do 40, 2525947, 2525956
Fax: (+62 21) 2525958, 2525960
E-mail: radca@polandembjak.org
<http://www.polandembjak.org>

10. Źródła

- Ambasada Indonezji w Polsce
- Ambasada RP w Dżakarcie
- „Mapa możliwości polskiego eksportu- kraje pozaunijne”, wydane przez Ministerstwo Gospodarki
- „Polak za granicą”, wydane przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych
- Artykuły z Gazety Wyborczej i Biuletynu MSZ
- Dane z portalu exporter.pl, i Portalu Promocji Eksportu
- Państwowa Agencja Inwestycji Zagranicznych – www.paiz.gov.pl